

ДЖЕК ЛОНДОН

KADOTUKSEN KANSA:
KUVAUS LONTOON EAST
ENDISTÄ

Джек Лондон

**Kadotuksen kansa: Kuvaus
Lontoon East Endistä**

«Public Domain»

Лондон Д.

Kadotuksen kansa: Kuvaus Lontoon East Endistä / Д. Лондон —
«Public Domain»,

Содержание

ENGLANTILAISEN KUSTANTAJAN HUOMAUTUS	5
ESIPUHE	6
I.	7
II.	11
III.	13
IV. MUUAN KADOTUKSEN-KUILUN MIES	15
V.	19
VI.	22
VII.	25
VIII.	28
Конец ознакомительного фрагмента.	30

Jack London

Kadotuksen kansa: Kuvaus Lontoon East Endistä

ENGLANTILAISEN KUSTANTAJAN HUOMAUTUS

T.P.'s Weekly-lehden marraskuun 14: nnen päivän numerossa 1902 oli seuraava uutinen:

"*Jack London Lontoossa*. – Herra Jack London on varmasti elähdyttävä ilmestys. Hänen kaksi teostaan Klondyken elämästä – 'Hänen isäinsä Jumala' ja 'Suden pentu' – on herättänyt huomiota ehkäpä enemmän kuin kenenkään uuden kirjailijan pikku kertomukset sen jälkeen kuin Kipling antoi maailmalle 'Soturikolmikon' ja 'Yksinkertaisia tarinoita kukkuloilla'. Hän on vain kuudenkolmattavuotias, mutta on ansainnut toimeentulonsa kuudentoista vanhasta asti – valaanpyytäjälaivan mastossa, kulkurina tai päiväläisenä ja Klondyken kultakentillä. Kun hänen Lontoon-kustantajansa julkaisivat hänen ensimmäisen kirjansa Englannissa, he kehoittivat häntä kirjeissään tulemaan Eurooppaan ja katselemaan hiukan vanhaa maailmaa, varsinkin Lontoon Itäpäätä, sillä sieltä hän heidän arvelunsa mukaan löytäisi loppumattomasti sellaisia aineksia, joita hän osaisi käyttää. Tämä tapahtui viime keväänä. Hän kirjoitti kotoaan Kaliforniasta, sanoen toivovansa, että voisi tulla – joskus.

"Noin viisi viikkoa sitten hän astui kustantajan konttoriin. Siellä oltiin riemastuneita hänet nähtäessä ja kysyttiin, milloin hän oli saapunut Englantiin. – 'Noin kaksi kuukautta sitten', oli vastaus. – 'Mutta missä olette ollut koko tämän ajan?' – 'Itäpäässä, tokkain seutuvilla. Tämä on ensimmäinen vierailuni Lontoossa.' – Ja se oli totta. Hän saapui Lontooseen kääntymättä kenenkään muun kuin Amerikan konsulin puoleen, meni suoraan vanhain vaatteiden kauppaan, sonnustautui viheliäiseen vanhaan pukuun ja hävisi suoraa päätä jonnekin 'tokkain seutuville' ollen kadoksissa kaksi kuukautta."

Tämä merkillisen häviämisen tuloksena on tämä kirja "Kadotuksen kansa". Pelättävissä on, että monet englantilaiset eivät pidä siitä, mitä herra London on kirjoittanut. Mutta onko herra London väärässä?

Hän ei ole vihamielinen arvostelija. Toisin sanoen hän ei ole niitä amerikkalaisia, jotka aina kantavat kaunaa Englantia ja englantilaisia vastaan. Päinvastoin hänen pikku kertomuksistaan ("Hänen isäinsä Jumala" ja "Suden pentu") voidaan merkitä lukemattomia kohtia todistukseksi siitä, että hän suuresti ihailee tyypillistä englantilaista luonnetta ja on suuresti kiintynyt kaikkeen, mikä liittyy Englannin nimeen. Hän on kirjoittanut Lontoon Itäpäästä, samoin kuin hän kirjoitti Klondykesta, pannen asiat paperille siinä valossa kuin on ne nähnyt. Tässä kirjassa näemme kuvan Lontoon köyhien elämästä sellaisena kuin se kuva on painunut miehen mieleen – eikä minkään tavallisen miehen mieleen – joka on tullut 7000 mailin päästä sitä vakavasti ja tasapuolisesti tutkimaan. Onko hänen käsityksensä väärä? Jos on, niin missä kohdin se erehtyy? Ja jos se on oikea, niin – mitä silloin?

ESIPUHE

Tässä teoksessa kerrotut kokemukseni ovat peräisin kesältä 1902. Laskeuduin Lontoon kellarimaailmaan mielessäni aatos, jota parhaiten voinen verrata urkkijan aikeisiin. Valmistauduin uskomaan vain omien silmiäni todistusta, tyytymättä sellaisten luuloihin, jotka eivät olleet sitä nähneet, tai sellaisten sanoihin, jotka olivat sen nähneet ja siellä ennen käyneet. Mukaani otin erään yksinkertaisen mittapuun, jolla tunnustella kellarimaailman elämää: mikä edisti elämää, aineellista ja henkistä terveyttä, se oli hyvää; mikä taas tukahdutti ja vahingoitti elämää, kääpiöi ja kuristi sitä, se oli pahaa.

Lukija saa pian selvästi havaita, että näin paljon sellaista, mikä oli pahaa. Eikä kuitenkaan saa unohtaa, että sitä aikaa, josta kirjoitan, pidettiin Englannissa "hyvänä aikana". Se nälänhätä ja asuntopula, minkä tapasin, oli alituista kurjuuden tilaa, mikä ei milloinkaan, ei rikkaimpina runsauskausinakaan muuksi muutu.

Nyt puheenaolevaa kesää seurasi ankara talvi. Suuret työttömäin laumat muodostivat kulkueita, kymmeniäkin samaan aikaan, ja marssivat joka päivä Lontoon katuja kerjäten leipää. Herra Justin Mc Carthy kirjoitti tammikuussa 1903 New Yorkin *Independent*-lehteen seuraavan keskitetyn kuvauksen asemasta:

"Työhuoneissa ei ole enää jalanleveyttääkään nälästyneille laumoille, jotka yötä päivää anovat niiden ovilla ruokaa ja suojaa. Kaikki hyväntekeväisyyslaitokset ovat kuluttaneet loppuun varansa, koettaessaan kerätä muonavarastoja Lontoon katujen ja kujien varsilla olevien ullakkokomeroitten ja kellareitten nälkäänäkeville asukkaille. Pelastusarmeijan Lontoon eri puolilla olevia majoja piirittävät iltaisin työttömäin ja nälkäisten joukot, joille ei riitä suojaa eikä ravintoa."

On väitetty, että esittämäni arvostelu Englannin oloista on liian pessimistinen. Voin puolustuksekseni väittää, että olen optimisteista optimistisin. Mutta mittaan ihmiskuntaa yksilöittäin enkä poliittisten ryhmittelyjen perusteella. Yhteiskunta kasvaa, mutta poliittiset koneistot murenevät ja muuttuvat romuksi. Englantilaisilla on nähdäkseni suuri ja valoisa tulevaisuus, mikäli katsotaan miehen ja naisen kuntoa, terveyttä ja onnea. Mutta siitä poliittisesta koneistosta, joka tätä nykyä kunnottomasti hoitelee heidän asioitaan, en suurelta osalta näe muuta jäljellä tulevaisuudessa kuin kasan romua.

Jack London.

Piedmont, Kalifornia.

I. ALAS

"Mutta ette voi sitä tehdä, se on varma", sanoivat ystävät, joilta pyysin neuvoja, kun aion painua Lontoon Itäpään sokkeloihin. "Parasta teidän olisi pyytää poliisi oppaakseenne", he lisäsivät paremmin ajateltuaan ja yrittäen tunnontarkasti tajuta moisen hullun miehen mielentilan kulkua, joka oli saapunut heidän luokseen ja jonka suosituskirjat olivat paremmassa kunnossa kuin järki.

"Mutta tahdon pysyä aivan erilläni poliisista", väitin vastaan.

"Haluan vain laskeutua Itäpäähän ja tutustua siihen omin voimin.

Haluan tietää, miten ihmiset siellä asuvat ja miksi he asuvat siellä sekä mitä varten he elävät. Lyhyesti: aion itse lähteä sinne asumaan."

"Ette suinkaan aikone *asua* siellä", sanoi jokainen, ilmeinen vastalause kasvoillaan. "Siellähän sanotaan olevan paikkoja, joissa ihmiselämä ei ole penninkään arvoinen."

"Juuri ne paikat haluan nähdä", keskeytin.

"Mutta sitäpä ette voi, se on varma", oli peruuttamaton vastaus.

"Sitä kuullakseni en ole tullut luokseenne", vastasin jyrkästi, hiukan ärtyneenä heidän käsityskykynsä vajavaisuudesta. "Olen täällä vieras ja haluaisin kuulla teiltä, mitä tiedätte Itäpäästä, päästäkseni jotenkin alkuun."

"Mutta mehän emme tiedä mitään Itäpäästä. Se on tuolla jossakin." Ja he viittasivat käsillensä epämääräisesti siihen suuntaan, josta joskus harvoin näki auringon nousevan.

"Sitten lähden Cookien luo", ilmaisin heille.

"Tehkää se", sanoivat he helpottuneina. "Cookit varmaankin tietävät."

Mutta O'Cook, Thomas O'Cook & Poika, asiantuntijat ja matkailutoimitsijat, koko maailman elävät tienviitat ja ensi-avun antajat eksyville matkustajille – he osasivat epäroimättä, helposti ja nopeasti lähettää minut pimeimpään Afrikkaan taikka keski-Tibetiin, mutta Lontoon Itäpäähän, vain kivenheiton päähän Ludgaten torilta, sinne he eivät tunteneet tietä.

"Se ei käy päinsä", sanoi teitten ja kulkureittien elävä tietokalenteri Cookin Cheapsiden-toimistossa. "Se on niin – hm – niin tavatonta."

"Neuvotelkaa poliisin kanssa", päätti hän tietäväisenä, kun pidin pääni. "Me emme ole tottuneet ohjaamaan matkustajia Itäpäähän; me emme saa milloinkaan tilauksia siihen suuntaan emmekä tiedä hitustakaan koko paikasta."

"No samantekevä", keskeytin hänet, pelastuakseni hänen kielteisen sanaryöppynsä tohinasta, joka oli lakaista minut ulos koko toimistosta. "Mutta jotakin te voitte tehdä hyväkseni. Tahdon ilmoittaa teille, mitä aion tehdä, niin että selkkauksien sattuessa voitte todistaa, kuka olen."

"Ahaa, kyllä ymmärrän; jos teidät murhattaisiin, niin meidän pitäisi osata tuntea ruumiinne."

Hän sanoi sen niin hilpeästi ja kylmäverisesti, että heti olin näkevinäni kankean ja silvotun ruumiini lojuvan tahmealla laatalla, johon tihkuilee lakkaamatta kylmää vettä, ja hänet olin näkevinäni kumartuneena ylitseni, murheellisenä ja kärsivällisesti selitellen sitä sen mielettömän amerikkalaisen ruumiiksi, joka oli tahtonut nähdä Itäpään.

"Ei, ei", vastasin, "ainoastaan todistaa, kuka olen, jos sattuisin sekaantumaan 'pollarien' verkkoihin". Tämän lopun sanoin hiukan ylpeästi, sillä olin sangen perehtynyt katukielen muotoihin.

"Se on salapoliisin asioita", sanoi hän. – "Sehän on niin tavatonta, ymmärrättehän", lisäsi hän kuin anteeksi pyytäen.

Salapoliisipäällikkö kakisteli kurkkuaan ja änkytteli: "Meidän periaattemme on", selitti hän, "ettemme anna mitään tietoja asiakkaistamme".

"Mutta tässä tapauksessahan", intin, "asiakas itse pyytää teitä antamaan tietoja hänestä itsestään".

Taas hän kakisteli ja änkytteli.

"Tietystikin ymmärrän", ehätin huomauttamaan, "että tämä on tavallisuudesta poikkeavaa, mutta..."

"Aioin juuri huomauttaa", jatkoi hän vakavasti, "että tämä on niin tavatonta, etten luule voivamme tehdä mitään asiassa".

Ennen lähtöäni sain kuitenkin erään Itäpäässä asuvan salapoliisin osoitteen ja läksin Amerikan pääkonsulin luo. Ja siellä vihdoinkin tapasin miehen, jonka kanssa pääsin tolkkulle. Siellä ei kakisteltu eikä änkytelty, ei rypistetty kulmakarvoja, ei epäilty eikä hämmästely. Hetkessä esitin itseni ja asiani, jonka hän hyväksyi aivan luonnollisena. Seuraavan minuutin kuluessa hän tiedusti ikäni, pituuteni, painoni ja tarkasti yleensä koko olemukseni. Ja kolmantena minuuttina pudistaessamme toistemme käsiä hyvästiksi hän sanoi: "Hyvä on, Jack. Kyllä muistan teidät ja pidän silmällä jälkiänne."

Huoahdin helpotuksesta. Poltettuani laivat takanani olin nyt valmis painumaan siihen ihmiserämaahan, josta kukaan ei tuntunut mitään tietävän. Mutta heti sain uuden vastuksen ajuristani, joka harmaine poskiviuhkoineen oli ylen ylhäis-säätyinen henkilö ja joka useita tunteja oli järkkymättömän tasamielisenä ajanut minua ympäri Cityä.

"Ajakaa minut Itäpäähän", määräsin istuessani paikalleni.

"Minne, herra?" kysyi hän selvästi ällistyneenä.

"Itäpäähän, minne tahansa. Antakaa mennä."

Vaunut kulkivat umpimähkään muutaman minuutin ajan, sitten ne äkkiä pysähtyivät. Läppä pääni yläpuolella aukeni, ja ajuri tirkisti siitä neuvottomana minua kohti.

"Mihinkäs paikkaan", sanoi hän, "te oikeastaan pyritte?"

"Itäpäähän", toistin. "En minnekään erityisesti. Ajakaa vain sinne, minne tahansa."

"Mutta mihin numeroon, herra?"

"Kuulkaapas nyt", ärjäisin hänelle. "Ajakaa minut Itäpäähän ja heti paikalla."

Selvää oli, ettei hän ymmärtänyt, mutta veti kuitenkin päänsä pois ja hoputti mutisten hevosensa liikkeelle.

Ei missään Lontoon kaduilla voi päästä näkemästä surkeata köyhyyttä, sillä viiden minuutin kävelyllä melkeinpä missä tahansa tapaa takakujakorttelin, mutta ne tienoot, jonne vaununi nyt tunkeutuivat, olivat loppumatonta takakujaa. Kadut olivat täynnä uutta ja erilaista ihmisrotua, lyhytkasvuista ja ulkomuodoltaan vaivaista ja kuin oluella valeltua. Vierimme eteenpäin maileittain ohi tiilirakennusten ja lian, ja joka poikkikadulta ja kujalta vilahti silmiin pitkiä tiilitalojen ja kurjuuden lonkeroita. Siellä täällä hoiperteli humalainen, mies tai nainen, ja ilma oli täynnä toraa ja rähinää. Torilla vanhuuttaan horjuvat miehet ja naiset etsivät lokaan heitetyistä tunkiokasoista mädäntyneitä perunoita, herneitä ja kasviksia, kun taas pienet lapset parveilivat kuin kärpäset pahentuneitten hedelmien ympärillä, työntäen käsivartensa olkapäihin asti vetelään siivottomuuteen ja onkien sieltä puolipilaantuneita paloja, jotka he paikalla hotkaisivat suuhunsa.

Ajeluni aikana en tavannut ainoatakaan ajopeliä, ja minun vaununi olivat kuin ilmestys toisesta ja paremmasta maailmasta, päättäen lasten juoksusta perässämme ja sivuillamme. Ja niin pitkälle kuin näkyi oli vain tukevaa tiiliseinää, lokaista katukiviyttä ja räyhääviä kulkijoita; ja ensimmäisen kerran eläessäni minua pelotti väkijoukon katseleminen. Se oli kuin pelkoa merta kohtaan; ja ne viheliäiset laumat, katu kadulta, tuntuivat äärettömän ja pahanhajuksen meren aalloilta, jotka nuoleksivat minua ja uhkasivat vyöryä ylitseni ja upottaa minut.

"Stepney, herra. Stepneyn asema", ilmaisi ajuri ylhäältä.

Katselin ympärilleni. Se oli todellakin rautatieasema, ja hän oli epätoivoissaan ajanut sinne, ainoaan tuttuun paikkaan, mistä koskaan oli kuullut puhuttavan tässä erämaassa.

"Entä sitten?" vastasin.

Hän tuijotti minuun älyttömänä, pudisti päätään ja näytti kovin onnettomalta. "Minä olen täällä vallan vieras", onnistui hänen äännähtää. "Ja ellette pyri Stepneyn asemalle, en piru vieköön ymmärrä, minne haluatte."

"Sanon teille, mitä haluan", vastasin. "Ajakaa eteenpäin ja pitäkää silmänne auki, kunnes tapaatte puodin, jossa myydään vanhoja vaatteita. Kun näette sellaisen putkan, ajakaa yhä edelleen lähimmän kulman taakse ja laskekaa minut kadulle."

Saatoin nähdä, että hän alkoi pelätä kyytipalkkansa takia, mutta vähän myöhemmin hän tiukensi ohjia ja ilmoitti minulle, että vanhojen vaatteiden kauppa oli lyhyen matkan päästä takana.

"Ettekö jo maksaisi?" pyysi hän. "Se olisi seitsemän ja puoli."

"Johan nyt", naurahdin, "sitten en enää näkisi teistä jälkeäkään".

"Herra paratkoon", vastasi hän, "mutta ellette te maksa nyt, niin minä en teistä löydä jälkeäkään."

Mutta rääsytyn katselijajoukko oli jo kerääntynyt vaunujen ympärille, ja minä naurahdin jälleen ja kävelin vanhojen vaatteiden kauppaan.

Siellä oli vaikeinta saada puotimies ymmärtämään, että minä vakaasti ja toden teolla halusin vanhoja vaatteita. Mutta yritettyään monet kerrat tuloksettomasti tyrkyttää minulle uusia ja mahdollisia takkejaan ja housujaan hän alkoi kantaa näkyville läjittäin vanhoja, iskien tavan takaa salaperäisesti silmää ja lasketellen hämää viittauksia. Tämän hän teki siinä ilmeisessä tarkoituksessa, että minä ymmärtäisin hänen arvanneen, minkä tuulen puhaltamia minä olin, saadakseen ilmitulon uhalla minut maksamaan nylkyhintoja ostoksistani. Sekavapaperinen mies tai meren takaa tullut suurroisto, sellaiseksi hän minut arvioi – kummassakin tapauksessa henkilö, jolla oli syytä väistää poliisia.

Mutta minä väittelin hänen kanssaan hinnan ja arvon huimaavasta erotuksesta, kunnes sain hänen käsityksensä täysin ojennetuksi ja hän valmistautui ankaraan kaupanhierontaan ankaran ostajan kanssa. Lopulta minä valitsin vahvat, vaikka melkoisen kuluneet housut, nukkavierun takin, jossa yksi nappi toki oli jäljellä, kenkäparin, jotka selvästi olivat olleet mukana hiilen luonnissa, ohuen nahkavyön ja ylen likaisen kankaisten lakin. Alusvaatteeni ja sukkani olivat kuitenkin uudet ja lämpimät, mutta sen laatuiset, että kuka Amerikan kulkuri tahansa onnen hylkimänäkin olisi tavallisissa olosuhteissa saattanut sellaiset hankkia.

"Kylläpä olet kiva mies", sanoi hän avomielisesti ihaillen, ojentaessani hänelle ne kymmenen shillinkiä, jotka lopuksi olimme sopineet vaatteiston hinnaksi. "Olet sinä piru vie ennenkin kuleksinut näitä katuja. Nuo housut maksaisivat joka paikassa viisi tolppaa, ja lossari maksaisi kengistä kyllä kaksi ja puoli, puhumattakaan takista ja lakista ja uudesta paidasta ja muista parseleista."

"Paljonko maksat niistä?" kysäisin äkkiä. "Minä maksoin sinulle kymmenen tolppaa koko kääröstä, mutta myyn sen takaisin heti paikalla kahdeksasta. Siinä on, maksa pois."

Mutta hän pudisti irstäen päätään, ja vaikka olinkin tehnyt hyvän kaupan, huomasin mielikarvaudekseni, että hän oli tehnyt vieläkin paremman.

Tapasin ajurini ja poliisin päät yhdessä, mutta viimeksimainittu, tarkasteltuaan minua terävästi ja erityisesti silmäiltyään epäluuloisesti kääriä kainalossani, kääntyi pois ja jätti ajurin kiukuttelemaan yksikseen. Eikä tämä tahtonut hievahtaa askeltakaan, ennenkuin olin maksanut hänelle hänen vaatimansa seitsemän shillinkiä kuusi penceä. Mutta sen jälkeen hän oli valmis ajamaan minut vaikka maailman ääriin, pyydellen nöyrästi anteeksi itsepäisyyttään ja selitellen, että Lontoon kaupungissa sattuu tapaamaan jos jonkinlaisia kyydittäviä.

Mutta hänen tarvitsi ajaa minut vain Highbury Valeen Pohjois-Lontoossa, missä matkatavarani minua odottivat. Siellä riisuin seuraavana päivänä kenkäni (en suinkaan kaipaamatta niiden keveyttä ja mukavuutta) ja pehmeän harmaan matkapukuni sekä yleensä kaikki vaatteeni ja aloin verhota ruumistani toisten, minulle tuiki tuntemattomien miesten vaatteilla, miesten, joiden todella oli täytynyt olla onnettomia, koska olivat saaneet kaupata sellaiset ryysyt aivan sääliä hinoista niiden kauppiaille.

Aluspaitani sisäpuolelle kainalokuoppaan neuloin kultapunnan (pahan päivän varalle varmasti varsin vaatimaton määrä), ja aluspaitani sisäpuolelle työnnyin itsekin. Ja sitten istuin noitumaan hyviä ja lihavia vuosiani, jotka olivat saaneet ihoni pehmeäksi ja kohottaneet hermot aivan ihon pinnalle;

sillä paita oli karkea ja rosainen kuin jouhista kudottu, ja olenpa varma siitä, että ankarinkaan lihansakiduttaja ei ole kärsinyt enempää kuin minä seuraavina neljänäkolmatta tuntina.

Pukuni muut osat oli verraten helppo vetää ylleni, vaikka kengät tekivätkin aika tenän. Ne olivat jäykät ja kovat kuin puusta tehdyt, ja vasta pitkän aikaa muokattuani päällisiä nyrkeilläni sain jalkani sopimaan niihin. Sitten, taskussani muutama shillinki, veitsi ja nenäliina sekä hiukan ruskeata paperia ja kimpale tupakkaa, marssin alas rappusia ja heitin hyvästit pahaennusteleville ystäväilleni. Mennessäni ovesta "apumuija", säädyllinen keski-ikäinen vaimo, ei voinut vastustaa irvistystä, joka värähdytti hänen huuliansa ja erotti ne toisistaan, kunnes kurkku, vaistomaisesta myötämielisyydestä, laski niitä eriskummaisia eläimellisiä ääniä, joita me tavallisesti sanomme "nauruksi".

Tuskin olin päässyt kadulle, kun jo sain tuta, minkä muutoksen vaatteet olivat tehneet olemukseeni. Kaikki huomaavaisuus oli kadonnut alemman kansan käytöksestä, kun tulin sen kanssa kosketuksiin. Äkkiä, silmänräpäyksessä niin sanoakseni, olin tullut yhdeksi heistä. Nukkavieru takkini, jonka hihat olivat melkein puhki kyynärpäistä, oli luokkani merkinä ja tunnustähtenä, ja se oli heidänkin luokkansa. Se teki minut samanrotuiseksi, ja sen nöyristelevän ja liian kunnioittavan kohtelun sijasta, jota tähän asti olin nauttinut, sain kokea olevani samanarvoinen toveri. Risahousuinen ja likahuivinen mies ei sanonut minua enää "herraksi" eikä "korkea-arvoisuudeksi". Nyt olin "toveri" – ja se onkin soma ja herttainen sana, joka vaikuttaa hivelevästi, siinä on lämpöä ja iloa, jota noissa toisissa sanoissa ei ole. "Korkea-arvoisuus". Se maistuu herruudelta ja vallalta ja korkealta virallisuudelta – se on juurella-olijan veroa latvassa-istuvalla, lausuttu toivossa, että tämä hiukan helpottaisi ja keventäisi toisen kuormaa, mikä on vain almun anelemisen toinen muoto.

Tämä tuo mieleeni näissä ryysyissä ja repaleissa kokemani ilon, jota ei ole suotu tavalliselle amerikkalaiselle ulkomailla. Tavallinen yhdysvaltalainen Euroopan-matkustaja, joka ei ole lainkaan Kroisos, huomaa äkkiä painuvansa itsetietoisien itaruuden tilaan, kun nöyristeleväin rosvojen laumat hiipivät hänen kintereillään päivän noususta sen laskuun asti ja tyhjentävät hänen lompakkonsa tavalla, joka saisi koronkiskurinkin punastumaan.

Ryysyissäni ja repaleissani pelastuin juomaraharutosta ja minua kohdeltiin vertaisena. Vieläpä, ennenkuin päivä oli lopussa, olin päässyt niin pitkälle, että sanoin ylen kiittolisena "Kiitos, herra" eräälle herrasmiehelle, jonka hevosta pitelin ja joka painoi pennyn innokkaaseen kouraani.

Toisiakin muutoksia havaitsin tapahtuneen olosuhteissani uuden pukuni johdosta. Pyrkiessäni vilkasliikkeisten katujen yli huomasin, että minun täytyi erikoisen tarkasti varoa ajopelejä, ja kouraantuntuvalta tavalla tunsin, että henkeni oli halventunut suoraan verrannollisesti vaatteitteni kanssa. Kysyessäni ennen tietä poliisilta sain tavallisesti vastauksen: "Omnibusko vai vaunut, herra?" Mutta nyt tuli kysymys: "Jalanko vai ajaen?" Rautatieasemillakin minulle työnnettiin nyt kolmannen luokan piletti luonnostaan lankeavana.

Mutta kaikesta sain täyden korvauksen. Ensimmäisen kerran tapasin Englannin alemmat luokat välittömästi ja opin tietämään, millaisia ne ovat. Kun vetelehtijät ja työmiehet kadunkulmissa ja kapakoissa keskustelivat, kanssani, he puhuivat kuin ainakin mies toiselle ja puhuivat niin luonnollisesti kuin ihmisten pitäisi puhua, tahtomatta ollenkaan päästä selville, mitä tai millä tavalla minä halusin heidän puhuvan.

Ja kun vihdoinkin läksin Itäpäähän, huomasin ilokseni, että joukkojen-kammo ei enää kiusannut minua. Olin muuttunut osaksi niistä. Ääretön ja pahanhajuinen meri oli lyönyt laineensa ylitseni, tai minä olin pehmeästi laskeutunut siihen, eikä siinä ollut mitään pelottavaa – lukuunottamatta ihopaitaani.

II. REILU JOHNNY

En ilmoita teille Reilun Johnnyn osoitetta. Riittääköön, kun sanon, että hän asuu Itäpään kunnioitettavimman kadun varrella – kadun, jota Amerikassa pidettäisiin peräti kurjana, mutta joka Itä-Lontoon erämaassa on todellinen keidas. Sitä ympäröivät joka puolelta yhteenautuneet likatunkiot ja kadut, joilla vilisee nuorta, vastenmielistä ja likaista ihmisrotua; mutta sen omilla käytävillä on verraten niukalti lapsia, joilla ei ole muuta leikkipaikkaa, ja sillä on jonkinlainen autiuden leima, niin harvat ihmiset siellä liikuskelevat. Jokainen talo tällä kadulla, niinkuin muidenkin katujen varsilla, on naapuritalon välitöntä jatkoa. Jokaiseen taloon on vain yksi sisäänkäytävä, etupuolen ovi, ja jokainen talo on noin kahdeksantoista jalan levyinen, ja niihin kuuluu lisäksi tiiliseinäin rajoittama takapiha, mistä, ellei sada, saattaa katsella savenkarvaista taivasta. Mutta muistaa tulee, että nyt onkin puheena Itäpään äveriäs maailma. Muutamat tämän kadun ihmiset ovat niinkin varakkaita, että pystyvät kustantamaan itselleen "piian". Reilulla Johnnylläkin on sellainen, sen tiedän hyvin, sillä hänen piikansa oli ensimmäinen tuttavani tässä maailman erikoiskolkassa.

Tulin Reilun Johnnyn taloon ja ovelle tuli piika. Huomattava on, että hänen elämäntasonsa oli surkuteltava ja halveksittu, mutta säälien ja halveksien hän siitä huolimatta katseli minua. Hän osoitti selvästi haluavansa keskustelumme jäävän lyhyeksi. Päivä oli sunnuntai, eikä Reilu Johnny ollut kotona, ja sen piti riittää. Mutta minä vitkastelin ja epäilin, tokko se oikein riitti, kunnes Reilun Johnnyn rouva viehättyi tulemaan ovelle, missä hän, ennenkuin kohdisti huomionsa minuun, riiteli tytölle siitä, ettei tämä ollut sulkenut ovea.

Ei, herra ei ollut kotona, eikä hän liioin laskenut sunnuntaisin ketään puheilleen. Olipa se peräti ikävää, minä sanoin. Olinko työn haussa? En, aivan päinvastoin; olin tullut Reilun Johnnyn luokse asioissa, joista saattoi olla hänelle hyötyä.

Asiain käsittelyssä tapahtui heti muutos. Puheenaoleva herrasmies oli kirkossa, mutta tulisi kotiin tunnin kuluttua taikka niillä main, jolloin hänet epäilemättä saattoi tavata.

Tahtoisinko ystävällisesti astua sisälle? – ei, sitä rouva ei kehoittanut minua tekemään, vaikka minä ongiskelin tätä kutsua, ilmoittamalla, että aioin mennä lähimmässä kulmassa olevaan kapakkaan. Ja alas kadulle meninkin, mutta, kirkko aika kun oli, "pöksä" oli suljettu. Oli kurja tihusade, ja paremman puutteessa istuin lähimmille portaille odottamaan.

Ja sinne portaille piika tuli sangen happamana ja ymmällä minulle ilmoittamaan, että rouva salli minun palata odottamaan keittiössä.

"Niin monet käyvät täällä työn haussa", selitti rouva anteeksipyyntöksi. "Niin että toivon, ettette loukkaantunut puheestani."

"En ollenkaan, en ollenkaan", vastasin ylväimmällä tavallani, esiintyäkseni edes kerran ryysyjen arvon mukaisesti. "Kyllä hyvin ymmärrän asian, vakuutan teille. Työnhakijat kiusaavat teidät arvatenkin melkein kuoliaaksi."

"Niin ne tekevät", vastasi hän, tehden paljon puhuvan ja ymmärrettävän eleen; ja sitten hän vei minut – ei keittiöön – vaan ruokailuhuoneeseen, suosionosoitus, minkä arvelin saaneeni ylvään käytökseni palkkioksi.

Tämä ruokailuhuone, joka oli samalla tasolla kuin keittiökin, oli noin neljä jalkaa maan pinnan alapuolella ja niin pimeä (oli keskipäivä), että minulla täytyi hetkinen totuttaa silmiäni näkemään siinä synkeydessä. Likaista valoa kihoili yhdestä akkunasta, jonka ylälaita oli katukäytävän tasalla, ja tässä valossa havaitsin vähitellen voivani lukea sanomalehteä.

Ja nyt, odottaessani Reilun Johnnyn tuloa, haluan selittää tarkoitukseni. Asuessani, syödessäni ja nukkuessani Itäpään kansan parissa aikomukseni oli hankkia itselleni hätäsatama, joka ei olisi kovin kaukana ja jonne voisin pistäytyä silloin tällöin päästäkseni varmuuteen siitä, että kunnollisia

vaatteita ja puhtautta vielä oli maailmassa. Sellaiseen satamaan saisin myös postini, siellä voisin kirjoittaa muistiinpanoni ja sieltä saattaisin joskus karata pukua muutettuani sivistysmaailmaan.

Mutta tässä hommassa oli vaikeutensa. Asuntoon, jossa omaisuuteni olisi turvassa, kuuluisi myös emäntä, joka varmasti olisi taipuvainen epäilemään kaksoiselämää viettävää herrasmiestä; ja sellainen emäntä taas, joka ei vaivaisi päättään vieraansa kaksoiselämän takia, merkitsisi asuntoa, jossa omaisuus olisi epävarmassa tallessa. Tätä vaikeutta välttääkseni olin tullut Reilun Johnnyn luokse. Salapoliisissa, joka kolmisenkymmentä vuotta yhtä mittaa oli ollut palveluksessa Itäpäässä ja joka kaikkialla tunnettiin erään oikeudessa tuomitun rikosvangin hänelle antamalla nimellä, hänessä täytyi olla miestä osoittamaan minulle rehellinen emäntä, jonka rauha ei häiriytyisi merkillisistä vaelluksistani.

Hänen kaksi tytärtään ennättivät ennen häntä kirkosta kotiin, ja sieviä tyttöjä he olivatkin pyhäpuvuissaan, mutta heidän sievyytensä oli sitä erityisen hentoa ja arkaa laatua, mikä on ominaista köyhälistön tyttärissä ja mikä ei ole muuta kuin lupaavaa alkua eikä kestä kauemmin kuin päivän ruskotus taivaalla.

He tarkastivat minua suorasukaisen uteliaina, aivan kuin olisin ollut jonkinlainen outo eläin, eivätkä senjälkeen odotusaikani loppuun asti olleet minua näkevinänsäkään. Vihdoin Reilu Johnny itsekin saapui ja minut kutsuttiin toiseen kerrokseen hänen puheilleen.

"Puhukaa lujalla äänellä", keskeytti hän minut heti aloittaessani.

"Olen pahoin vilustunut enkä kuule oikein hyvin."

Oi vanhan Sleuthin ja Sherlock Holmesin haamut! Arvailin, missähän oli piilossa se apulainen, jonka tehtävänä oli merkitä muistiin kaikki ne tiedot, mitkä kovalla äänellä annoin. Enkä vielä tähän päivään mennessä, vaikka olen niin paljon seurustellut Reilun Johnnyn kanssa ja tätä tapausta aprikoinut, ole päässyt täysin selville, oliko hän todella; kylmettynyt vai oliko hänellä apulainen toisessa huoneessa. Mutta yhden seikan tiedän: vaikka ilmoitin Reilulle Johnnyle kaikki itseäni ja aikeitani koskevat asianhaarat, hän siirsi päätöksensä seuraavaan päivään, jolloin saavuin hänen kadullensa tavallisissa vaatteissani ja vaunuilla ajaen. Silloin hänen! tervehdyksensä oli kohtelias ja pääsin alakertaan ruokailuhuoneeseen juomaan teetä yhdessä perheen; kanssa.

"Me olemme yksinkertaista väkeä", sanoi hän, "emme elä lihavia päiviä, ja teidän täytyy tyytyä meihin sellaisina kuin kaikessa yksinkertaisuudessamme olemme."

Tytöt punastelivat ja hämmästelivät minua tervehtiessään, mutta hän ei yhtään heidän tilaansa helpottanut.

"Haha!" nauraa hörötti hän sydämellisesti, läjäyttäen kämmenensä pöytään, niin että astiat helisivät. "Tytöt luulivat eilen teidän tulleen leipäpalaa kerjäämään. Hahaha, hohoho!"

Tätä tytöt narkästyneinä kiistivät valheeksi, silmät maahan luotuina ja posket syyllisen punaisina, aivan kuin oikean hienouden välttämätön tunnusmerkki olisi kyky erottaa ryysyistään mies, jonka ei tarvitse ryysyissä käydä.

Ja niinpä minun syödessäni leipää ja hilloa jatkui, ristikkäinen leikinlasku, tytärten pitäessä solvauksena minua kohtaan sitä, että minua oli voitu epäillä kerjäläiseksi, ja isän katsoessa sitä oveluuteni suurimmaksi ylistykseksi, että olin voinut herättää sellaisen epäilyksen. Tämä kaikki minua miellytti, samoin kuin leipä, hillo ja teekin, kunnes Reilu Johnny katsoi ajan tulleen hankkia minulle asunnon, ja sen hän tekikin, löytäen sen omalta kunnioitettavalta ja äveriäältä kadultaan puolenkymmenen oven päässä hänen omasta asunnostaan, talosta, joka oli samanlainen kuin hänen omansa, aivan kuin herne on toisen herneen kaltainen.

III.

ASUNTONI JA VÄHÄN MUUTAKIN

Itälontolaiseksi tämä kuuden shillingin eli puolentoista dollarin viikkomaksusta vuokraamani huone oli mitä mukavin. Mutta amerikkalaisen kannalta katsoen se oli alkuperäisesti kalustettu, epämukava ja pieni. Kun aikaa voittaen olin lisännyt sen niukkaan kalustoon tavallisen kirjoituskonepöydän, saatoin siinä tuskin kunnolla kääntyä; totuin siinä kuitenkin purjehtimaan käärmemäisiä liikkeitä tehden, jotka vaativat notkeutta ja mielenmalttia.

Kotiuduttuani tai sijoitettuani sinne tavarani puin ylleni kulkurivaatteet ja läksin kävelyille. Kun asunto-asiat olivat vereksinä mielessäni, aloin tutkistella niitä kuvitellen olevani köyhä nuori mies, jolla oli vaimo ja iso perhe.

Heti aluksi huomasin, että tyhjiä taloja oli vähän ja harvassa. Vieläpä niin harvassa, että vaikka kuljeksinkin maileittain joka suuntaan laajalla alalla, ei niistä ollut mitään tietoa. En tavannut ainoatakaan tyhjää asuntoa – sitova todistus siitä, että alue oli aivan "kyllästytetty".

Kun oli selvää, että köyhänä nuorena ja perheellisenä miehenä en voinut vuokrata taloa tällä peräti kolkolla alueella, ryhdyin etsiskelemään huoneita, kalustamattomia huoneita, minne sijoittaa vaimoni, pienokaiseni ja tavaramyttyni. Monta niitä ei ollut, mutta löysin niitä kuitenkin, tavallisesti yhden paikassaan, sillä köyhän miehen perheelle katsotaan yhden huoneen riittävän, missä keittää, syödä ja nukkua. Tiedustellessani kahta huonetta vuokraajat katselivat minua sillä silmällä, jolla kuvittelen erään henkilön katselleen Oliver Twistiä tämän pyytäessä lisää ruokaa.

Eikä yhtä huonetta ainoastaan pidetty riittävänä köyhälle miehelle ja hänen perheelleen, vaan havaitsin sitäpaitsi, että monet yhdessä ainoassa huoneessa asuvat saattoivat säästää niin paljon tilaa, että voivat ottaa luokseen vielä vuokralaisen tai pari. Kun sellaisen huoneen saa vuokratuksi kolmesta kuuteen shillinkiin viikossa, voi kohtuullisesti päätellä, että arvokas vuokralainen saattoi saada lattiapintaa kahdeksan pennyn tai yhden shillingin arvosta. Hän saattoi ehkä myös saada ruokansa vuokraajalta maksamalla muutaman shillingin lisää. Tätä minä en kuitenkaan tullut tiedustaneeksi – moitittava laiminlyönti kylläkin – koska olin kuvittelun perheeni asioilla.

Tarkastamissani taloissa ei ollut kylpyhuonetta, ja sain tietää, ettei kylpyhuonetta ollut ainoassakaan niistä tuhansista taloista, joita näin ympärilläni. Ja olosuhteissamme – kun vaimoni, pienokaiseni ja vielä pari vuokralaista olisi kärsimässä yhden huoneen liiasta tilavuudesta – olisi kylpemisyritys pesupurtilossakin ollut mahdoton. Mutta senpä sijaan säästyi saippuata, ja niin oli kaikki hyvin, sillä pitäähän taivas meistä huolen.

En kuitenkaan vuokrannut huonetta, vaan palasin asuntooni Reilun Johnnyn kadulle. Mutta kuviteltuani mielessäni vaimoani ja pienokaisiani ja vuokralaisiani ja niitä erilaisia ketunluolia, jonne olin heitä sijoitellut, oli arvioimiskykyni piiri käynyt kovin ahtaaksi, niin etten heti oikein ymmärtänyt oman huoneeni tilavuusmittoja. Sen avaruus oli aivan hämmästyttävä herättävä. Saattoiko tämä todella olla sama huone, jonka olin vuokrannut kuudesta shillingistä viikossa? Mahdotonta. Mutta emäntäni, joka naputti ovelleni kysyäkseen, olinko jotakin vailla, hälvensi epäilykseni.

"Kyllä niin on, herra", vastasi hän kysymykseeni. "Tämä katu on enää jäljellä. Kaikki muutkin kadut olivat samanlaisia kuin tämä kahdeksan tai kymmenen vuotta sitten, ja kaikki ihmiset varsin kunniallisia. Mutta meikäläiset on karkoitettu pois. Tämän kadun asukkaat ovat viimeiset. Se on pelottavaa, herra."

Ja sitten hän selitti sen kyllästyttämisen prosessin, minkä kautta naapuriston vuokra-arvo oli noussut sitä mukaa kuin sen laatu oli huonontunut.

"Nähkääs, herra, meikäläiset eivät ole tottuneet kasaantumaan yhteen sillä tavalla kuin nuo toiset. Me tarvitsemme enemmän tilaa. Toiset, ulkolaiset ja alemman luokan väki, voisivat tähän taloon sijoittautua viisin kuusin perhein, kun me taas olemme vain yksin. Siten he voivat maksaa

enemmän vuokraa kuin meidän kannattaa. Se on peloittavaa, herra; ja ajatellapa, että vain muutama vuosi sitten koko tämä naapuristo oli niin kunniallista kuin olla voi."

Katselin häntä. Hän oli Englannin työväenluokan parhaistoon kuuluva nainen, jossa oli lukuisasti hienostumisen merkkejä, mutta joka hitaasti oli luisumassa sen iljettävän ja löyhkäävän inhimillisen hyökyaallon pyörteeseen, mikä vallassaolijain tahdosta työntyi Lontoon kaupungista itää kohden. Pankki-, tehdas-, hotelli- ja konttorirakennusten täytyy saada tilansa, ja kaupungin köyhä kansa on kulkurisyntyistä; ja niinpä se siirtyy itään päin, aalto aallon jälkeen, ahtaen täyteen ja pilaten seudun toisensa perästä ja ajaen työväen paremmat ainekset edellään tienraivaajiksi kaupungin reunoille taikka polkien ne maahan, ellei ensimmäisessä polvessa, niin varmasti toisessa tai kolmannessa.

Reilun Johnnynkin kadun meno on vain kuukausien kysymys. Hän tietää sen itsekin.

"Parin vuoden päästä", sanoo hän, "loppuu vuokrasopimukseni. Isäntäni on meikäläisiä. Hän ei ole kohottanut ainoankaan talonsa vuokria täällä, ja siten olemme voineet pysyä paikallamme. Mutta hänhän voi myydä ne tai kuolla minä päivänä tahansa, mikä on aivan sama meidän kannaltamme katsoen. Talon ostaa joku rahasaksa, hän rakentaa jonkin pajan tuolle takapihan maatilakulle, missä nyt ovat minun viinirypäleet, ja vuokraa talon, huoneen perhettä kohti. Siinä sitä ollaan, ja Reilu Johnny saa siirtyä muualle."

Ja olin todella näkevinäni Reilun Johnnyn kunnon vaimonsa ja sievien tyttäriensä ynnä kyräilevän piikansa kanssa muuttavan itään päin sumussa pakenevain varjojen tavoin, kaupunki-hirviön karjuessa heidän kantapäillään.

Mutta Reilu Johnny ei muuta yksin. Kaukana, kaukana kaupungin liepeillä asuu pikku liikemies, pienen liikkeen isännöitsijä ja asioissaan menestyvä konttoristi. He asuvat mökeissä ja yksinäisissä huviloissa, joissa on palanen kukkatarhaa, tilaa liikuskella ja hengittää Jumalan ilmaa. He ylpeilevät ja nostavat rintaansa ajatellessaan sitä Kadotuksen-kuilua, josta ovat päässeet, ja kiittävät Jumalaa, etteivät ole niinkuin nuo toiset. Mutta kas. Tuossa tulee heidän luokseen Reilu Johnny ja kaupunki-hirviö hänen kintereillään. Vuokrataloja kohoaa kuin taikavoimalla, puutarhat rakennetaan täyteen, huvilat jaetaan ja jaetaan moniksi asunnoiksi, ja Lontoon musta yö sijoittuu paikalle innoittavana iljetyksenä.

IV. MUUAN KADOTUKSEN-KUILUN MIES

"Kuulkaahan, onko teillä antaa yösjää?"

Nämä sanat linkosin huolettomasti olkani yli pyylevälle vanhanpuoleiselle vaimolle, jonka ruokaa olin nauttimassa ruokottomassa kahvilassa lähellä Poolia Limehousen tienoilla.

"Ooja", vastasi hän lyhyesti, sillä ulkonäköni ei taitanut oikein vastata hänen talossaan vaadittavaa varallisuustasoa.

En sanonut sen enempää, vaan nautin ääneti sianlihaviipalettani ja kelmeänväristä teetäni. Eikä hankään minusta enempää välittänyt, ennenkuin tulin maksamaan nautintoani – neljä pennyä – ja vedin esille taskuni koko sisällyksen, kymmenen shillinkiä. Tarkoitettu vaikutus ilmeni heti.

"Ooja, herra", aloitti hän heti omasta tahdostaan, "minulla on teille antaa nätti yösjää, niin että varmasti siihen miellytte. Reisusta on palattu, vai?"

"Paljonko huoneesta?" tiedustin, välittämättä hänen uteliaisuudestaan.

Hän mittaili minua päästä jalkoihin vilpittömästi ällistyneenä. "Minä en hyyrää koko huonetta vakinaisillekaan vieraileni, saati sitten tilapäisille."

"Sitten kai täytyy kävellä muualle", sanoin selvästi pettyneenä.

Mutta minun kymmenen shillinkiäni oli saanut hänet kovin kärkeväksi. "Minä voin antaa teille nätin sängyn yhdessä kahden muun miehen kanssa", tarjosi hän. "Hyviä, kunniallisia miehiä ja säännöllisiä."

"Mutta minäpä en halua nukkua kahden muun miehen kanssa", väitin.

"Eihän teidän tarvitsekaan. Huoneessa on kolme sänkyä, eikä se olekaan mikään pieni huone."

"Paljonko?" tiedustin.

"Puoli kruunua viikossa, kaksi ja kuusi, [1 Kruunu = 5 shillinkiä, shillinki = 12 pennyä. Punta = 20 shillinkiä; Suom. muist.] vakinaiselta asukkaalta. Te tykkäätte miehistä, se on varma. Toinen on makasiinimies ja on asunut täällä jo kaksi vuotta. Ja toinen kuusi. Kuusi vuotta herra, ja kaksi kuukautta tulee ensi lauantaina. Hän on kulissimies", jatkoi hän. "Säännöllinen, kunniallinen mies, ei ole koskaan pitänyt rokulia sinä aikana, minkä on luonani asunut. Ja hän pitää tästä talosta, hän sanoo, että tämä on paras asuinpaikka mitä on saatavissa. Hän on täysihoidossani, niinkuin muutkin asukkaani."

"Sitten kai hänelle jää säästöön paljon rahaa", arvelin viattomasti.

"Siunatkoon, ei suinkaan. Mutta eihän hän rahoillaan saisi mistään niin hyvää."

Mielessäni väikkäi oma laaja Länteni, jonka ilmankannen alla on tilaa ja rajattomasti ilmaa tuhansille Lontoille; mutta tässäpä oli mies, säännöllinen ja luotettava, joka ei koskaan lyönyt työtänsä laimin, rehellinen ja kohtuullinen, joka asui yhdessä huoneessa kahden muun miehen kanssa ja maksoi siitä kaksi ja puoli dollaria kuukaudessa sekä tiesi omasta kokemuksestaan, että sen suurempaa runsautta hän ei voi saavuttaa. Ja minä, kymmenen taskussani olevan shillingin voimalla, saisin ryysyisenä käydä hänen huoneeseensa ja ruveta nukkumaan hänen kanssaan. Ihmissielu rakastaa yksinäisyyttä, mutta kuinkahan yksinäisyyttä kaipaakaan, kun on kolme vuotta samassa huoneessa, jonne vielä lasketaan tilapäisiä kymmenen shillingin vieraita.

"Kuinka kauan olette asunut täällä?" kysyin.

"Kolmesta vuotta, herra. Eikö tämä teistäkin ole miellyttävä asunto?"

Puhuessaan vaimo heilui ankarasti pienessä keittiössään, missä hän keitti ruokaa vierailleen, jotka olivat täysihoidossa. Ensin astuessani sisälle hän oli ollut kovassa työn touhussa eikä ollut siitä hetkeksikään tauonnut keskustelumme kuluessa. Hän oli epäilemättä uuras vaimo. "Ylös puoli kuusi", "Vuoteitten laittaminen viimeinen iltatyö", "Työssä, kunnes on nääntyä paikalleen", sitä samaa kolmesta vuotta ja palkaksi harmaat hiukset, likaiset vaatteet, kumarat hartiat, vetelä ruumis; loppumatonta raadantaa epäsiistissä ja meluavassa kahvilassa, jonka edessä oli kymmenen jalan levyinen kuja seinästä seinään ja vieressä vettä, inhoittavaa ja kalmantuoksuista, lievästi puhuen.

"Kyllä kai tulette takaisin katsomaan?" kysyi hän hartaasti, ollessani lähdössä ovella.

Ja kääntyessäni takaisin ja katsellessani häntä ymmärsin täydelleen, mikä totuus piili vanhassa viisaassa sananlaskussa: "Hyveessä hyveen palkinto."

Palasin hänen luokseen. "Oletteko koskaan pitää nyt lomaa?" kysäisin.

"Lomaa?"

"Niin, päivän parin matka maalle, päivän levähdys raittiissa ilmassa, ymmärrättehän."

"Herra varjeltiin", naurahti hän, ensimmäisen kerran keskeyttäen työnsä. "Lomaako tällaisilla kuin minä? Kaikkeapa sitä ajattelemaankaan. – Katsokaa eteenne!" huudahti hän terävästi, ollessani kompastua mädänneeseen kynnykseen.

Alhaalla lähellä Länsi-Intian laivatelakkaa tapasin erään nuoren miehen lohduttomana tuijottelemasta liejuiseen veteen. Lämmittäjän lakki oli vedettynä hänen silmilleen, ja hänen pukunsa ruumiinmukaisuus viittasi erehtymättömästi merelle.

"Terve, toveri", tervehdin häntä alkajaisiksi "Osaatko neuvoa minulle tien Wappingiin?"

"Karjalaivan souvarinako meren yli?" kysyi hän heti tuntien kansallisuuteni.

Ja sitten me puutuimme puheisiin ja jatkoimme tuttavuutta kapakassa, ryypiskellen pari tuopillista "puoleksi kumpaakin". Tämä kehitti tuttavuuden läheisemmäksi, niin että kun minä vedin esille kaikki kuparilanttini, shillingin verran (näennäisesti viimeiseni), ja erotin siitä kuusi pennyä yösijaa varten ja kuusi pennyä uutta "puoleksi kumpaakin" varten hän jalomielisesti ehdotti, että joisimme koko shillingin.

"Toverini oli vähän slaiskaamassa eilen illalla", selitti hän, "ja pollarit kaappasivat hänet, niin että sinä voit tulla kanssani hänen laverilleen. Mitä sanot?"

Minä sanoin suostuvani, ja kun olimme kaataneet sisäämme koko shillingin arvosta olutta ja nukkuneet yön viheliäisellä vuoteella kurjassa pesässä, tiesin koko lailla tarkasti, mikä hän oli miehiään. Ja myöhemmät kokemukseni todistivat, että hän jossakin suhteessa oli Lontoon työväestön alemman luokan suuren joukkokunnan tyypillinen edustaja.

Hän oli lontoolainen synnyltään, ja hänen isänsäkin oli ollut lämmittäjä ja juoppo. Lapsuusaikana hänen kotinaan olivat olleet kadut ja möljät. Hän ei ollut koskaan oppinut lukemaan eikä koskaan tuntenut sitä oppia tarvitsevana – turha ja hyödytön saavutus hänen mielestään ainakin hänen asemassaan olevalle miehelle.

Äiti hänellä oli ollut ja lukuisasti kirkuvia veljiä ja sisaria, kaikki ahtauneina pariin huoneeseen, missä saivat ruokansa niukemmin ja epäsäännöllisemmin kuin hän tavallisissa oloissa saattoi itselleen haalia. Hän ei oikeastaan käynyt koskaan kotona, paitsi niinä aikoina, jolloin häntä ei onnistanut oman ruokansa hankinnassa. Hiukan näpistelyä ja kerjäämistä kaduilla ja möljillä, pari matkaa merille kokkipoikana, jokunen matka hiilenluojana ja sitten täysinoppineena lämmittäjänä, ja niin hän oli ennättänyt elämänsä huipulle.

Ja tänä aikana hän oli takonut itselleen elämänvakaumuksen, ällöttävän ja vastenmielisen vakaumuksen, mutta hänen kannaltaan varsin johdonmukaisen ja järkevän. Tiedustaessani häneltä, mitä varten hän eli, hän arvelematta vastasi: "Ryypiskelläkseni." Matka merelle (sillä täytyihän elää ja saada, millä elää), sitten tilille, ja lopuksi pitkä ryypyy. Senjälkeen miten kuten pikku ryypyyjä, norkoilemalla kapakoissa tovereilta, joilla sattui vielä olemaan kolikko pari jäljellä, niinkuin minulla, ja norkoilut tyrehtyttyä taas matka merelle ja saman eläimellisen kiertokulun uusiminen.

"Entäs naiset?" tiedustin, kun hän oli lopuksi julistanut juopottelun olemassaolonsa ainoaksi päämääräksi.

"Naiset." Hän paukautti tuoppinsa kapakkapöytään ja herkesi kaunopuheiseksi. "Naiset ovat sellaisia kappaleita, jotka minun kokemukseni opetuksen mukaan on jätettävä rauhaan. Se ei kannata, toveri, ei kannata. Mitäpä minunlaiseni mies kaipaa naisilta, hä? Sanoppas mitä? Olihan minulla

äitimuori, ja hänestä sain tarpeekseni: se oli pelkkää lasten pieksämistä ja äijän rökittämistä, milloin tämä tuli kotia. Ja se tapahtui harvoin se, sen minä sanon. Ja minkä tähden? Muorin tähden. Ukko ei totisesti pitänyt kotia onnen sopukkana, hän, ja siinä syy. Entä toiset naiset, kuinka ne pitelevät lämmittäjä-parkaa, jolla sattuu olemaan joku shillinki housuntaskussa? Yhden hyvän ryypyn hän ehkä ennättää saada makoonsa, hyvän pitkän ryypyn, ja sitten nylkevät naiset hänet niin putipuhtaaksi, että toista et irti saa, kyllä tiedän sen. Minulla on ollut kokemukseni minullakin, ja tiedän, mikä on mitäkin. Ja sen minä sanon, että missä on naisia, siellä on vastusta – kirkumista ja rääkymistä, tappelua ja puukottelua ja pollareita ja tuomareita ja kuukausi pakkotyötä lorun lopuksi, mutta ei tilipäivää."

"Mutta vaimo ja lapset", väitin. "Oma koti ja kaikkea muuta sellaista. Ajattelepas sitä. Palaat matkalta, pienokaiset kiipeilevät polvillesi, ja onnellisena hymyilee vaimo, joka antaa sinulle muiskun pöytää kattaessaan; entä pienokaisten suukot, kun he menevät sänkyynsä ja pata porisee liedellä rupatellessasi kaikenlaista, missä olet ollut ja mitä olet nähnyt ja kuunnellessasi vaimosi tarinoivan kaikesta, mitä on tapahtunut kotona poissaollessasi ja..." "Ole pörisemättä", huudahti hän iskien leikillään nyrkkinsä olalleni. "Mitä sinä oikein meinaat, mies? Muiskaava vaimo, kiipeävät pienokaiset, poriseva pata, kaikki neljällä ja puolella punnalla kuussa, jos sinulla on laiva, ja tyhjällä, kun ei sitä ole. Minäpä sanon, mitä saisin neljällä ja puolella punnalla – toraavan muijan, parkuvia pentuja, hiilenpuutteen porisevan padan sijasta, ja patakin kanissa, sen minä saisin. Ja siinä sitä olisikin riittämiin. Kimpaantuisi mies ja kiittäisi onneansa, jos pääsisi takaisin merille. Vaimo! Mitä varten? Saadaksesi elämän viheliäiseksi? Lapsia! Tottele minua, toveri, ja jätä ne toisten tehtäviksi. Katsoppas minua. Minä saan ottaa ryypyni, milloin tahdon, eikä siunattu muija eivätkä lapset milloinkaan huuda leipäänsä. Minä olen onnellinen, olen niinkin, tyhjentäessäni oluttuoppiani sinunlaisesi toverin kanssa ja löytäessäni hyvän laivan ja lähtiessäni taas merireisulle. Ottakaamme siis vielä tuopillinen. Puoliksi kumpaakin, se on poikaa se."

Kertomatta enempää tämän kahdenkolmatta ikäisen nuoren miehen puheista olen luullakseni kylliksi selvittänyt hänen elämänsä elämänsä ja sen perusteena olevat taloudelliset syyt. Kotielämää hän ei ollut koskaan tuntenut. "Koti" sana ei herättänyt hänessä muuta kuin katkeria mielikuvia. Hänen tiensä ja muiden samalla elämän-ladulla kulkevain miesten alhaiset palkat merkitsivät hänestä sitä, että vaimo ja lapset eivät voineet olla muuta kuin miehen sietämättömänä taakkana ja miespuolisen viheliäisyyden perussyynä. Hän oli tietämättään hedonisti peräti moraaliton ja materialistinen mies, joka etsi korkeinta mahdollista onnea itselleen ja oli sen löytänyt ryypystä.

Nuori, järkensä juonut mies, ennenaikainen hylky lämmittäjän toimeenkin kohta ruumiillisesti pystymätön, ja sitten katuojia tai työlaitos sekä lopuksi.. hän näki sen kaiken yhtä selvästi kuin minäkin mutta ei se häntä kauhistanut. Kaikki hänen ympäristönsä voimat olivat hänen syntymähetkestään alkaen ponnistelleet paaduttaakseen hänet, ja hän katseli murheellista välttämätöntä tulevaisuuttaan tunteettomana ja välinpitämättömällä mielellä, jota minä en pystynyt järkyttämään.

Eikä hän kuitenkaan ollut mikään paha mies Ei hän synnyltänsä ollut rikollinen eikä raaka. Hän oli sielultaan normaali ja ruumiiltaan keskinkertaista vankempi. Hänen silmänsä olivat siniset ja pyöreät pitkien ripsien varjostamat ja etäällä toisistaan. Ja niissä oli hymyä ja leikin tuntua. Kasvot ja yleiset piirteet olivat miellyttävät, suu ja huulet sievät vaikka niihin jo oli kehittymässä katkeruuden poimut. Leuka oli heikko, vaikka ei liian heikko; olen nähnyt korkeillakin paikoilla istuvan heikompileukaisia.

Hänen päänsä oli siro ja niin kauniisti se sopeutui moitteettomalle kaulalle, että hänen ruumiinsa ei minua enää hämmästyttänyt, kun hän sinä iltana riisuutui levolle mennessään. Olen nähnyt monia miehiä riisuutuneina, korkeakouluissa ja harjoitussaleissa, jaloverisiä ja – syntyisiä miehiä, mutta en ole milloinkaan nähnyt kenenkään riisuutuvan enemmän edukseen kuin tuon kahdenkolmatta-vuotiaan nuoren juoppolallin, tuon jumalaisen nuorukaisen, joka oli tuomittu ränсистymään ja käpertymään piloille neljän viiden lyhyen vuoden kuluessa ja mädäntymään turpeen alle jättämättä jälkipolvea, joka olisi perinyt hänen ruumiinsa kauneuden.

Sellaisen elämän talleaminen tuntui pyhyden häväsiltä, mutta minun täytyi tunnustaa hänen olevan oikeassa pysyessään naimattomana neljän ja puolen punnan palkalla Lontoossa. Aivan samoin kuin kulissimies oli saadessaan tulonsa ja menonsa käymään tasan asumalla samassa huoneessa kahden muun miehen kanssa onnellisempi kuin sullomalla kurjan perheensä kahden vieraan kanssa vielä halvempaan huoneeseen, tilien sittenkään lyömättä yhteen.

Ja päivä päivältä varmistui minussa käsitys, että tämän Kadotuksen-kuilun kansan avioliitot eivät ole ainoastaan järjettömiä, vaan vieläpä rikollisiakin. He ovat rakentajan hyljeksimiä kiviä. Heille ei ole mitään paikkaa yhteiskunnan rakennelmassa, vaan kaikki yhteiskunnan voimat painavat heitä alaspäin, kunnes he menehtyvät. Kadotuksen-kuilun pohjalla he muuttuvat heikoiksi, juoppohöperöiksi, lamaantuneiksi. Jos he jatkavat sukuaan, niin tämän elämänvoima on niin haurasta, että se väkisinkin häviää. Maailman toiminta jatkuu heidän yllänsä, eivätkä he viitsi eivätkä jaksakaan ottaa siihen osaa. Eikä liioin maailma heitä tarvitse. Aivan riittävästi on heitä paljon soveliaampiakin kiipeämässä kaltevaa jyrkännettä ylöspäin, ja nekin pelastuvat vain tiukasti ponnistellen alasluisumasta.

Lyhyesti, Lontoon Kadotuksen-kuilu on ääretön tuhomylly. Joka vuosi, joka vuosikymmen Englannin maaseutu pulputtelee sinne jäntevää elämänvoimaa, joka pystymättä enää uusiintumaan kuolee pois jo kolmannessa polvessa. Pätevät tietolähteet vakuuttavat, että lontoolainen työmies, jonka vanhemmat ja isovanhemmat olisivat lontoolaista syntyperää, on aivan harvinainen ihme.

Herra A.C. Pigou on sanonut, että se iäkkäitten köyhien ja hylkyjen joukko, joka muodostaa "pinnanalaisen kymmenenneksen", on 7 1/2 prosenttia Lontoon väestöstä. Mikä merkitsee, että viime vuonna, eilen ja tänä päivänä, juuri tänä hetkenä 450,000 sellaista olentoa potee viheliäisinä hengenlähtöä sen yhteiskunnallisen syvänteen pohjalla, jota sanotaan "Lontooksi". Ja miten he kuolevat, siitä sieppaan esimerkin tämän aamun sanomalehdestä:

Omaa huolimattomuutta.

Tri Wynn Westcott toimitti eilen tutkimuksen Shoreditchissä 77-vuotiaan Elizabeth Crewsin kuoleman johdosta. Vainaja asui Holbornissa Itäiselläkadulla n: ossa 32 ja kuoli keskiviikkona. Alice Mathieson selitti olevansa sen talon emäntä, jossa vainaja asui. Todistaja oli nähnyt hänet elossa viimeksi edellisenä maanantaina. Hän asui aivan yksin. Herra Francis Birch, Holbornin piirin köyhäinhoidon kaitsija, ilmoitti vainajan asuneen puheenaolevassa huoneessa 35 vuotta. Kun todistaja kutsuttiin paikalle tämän kuun 1 päivänä, hän tapasi naisvanhuksen hirvittävässä tilassa, ja ambulanssi ja ajomies täytyi desinfisioida ruumiinkuljetuksen jälkeen. Tri Chase Fennell ilmoitti kuoleman aiheutuneen oman huolimattomuuden ja likaisuuden takia syntyneitten vuodehaavojen tuottamasta verenmyrkytyksestä, ja valamiehistö antoi samaan suuntaan menevän päätöksen.

Enemmän hämmästyttää tässä naisen kuolemaa koskevassa pikku-uutisessa se ulkokullattu välinpitämättömyys, jota viranomaiset asiassa osoittivat päätöstänsä perustellessaan. Sanoa, että vanha seitsemänkahdeksatta-vuotias mummo olisi kuollut *oman huolimattomuutensa* takia, se on todella mitä optimistisin tapa katsella asiata. Vanhan mummon kuolema oli hänen oma syynsä, ja saatuaan näin vastuukysymyksen ratkaistuksi yhteiskunta tarttuu taas tyytyväisenä omiin touhuihinsa.

"Pinnanalaisesta kymmenenneksestä" on herra Pigou sanonut: "Joko ruumiillisen voiman tai ymmärryksen tahi tahdon taikka kaikkien kolmen puuttuessa he ovat kykenemättömiä tai haluttomia tekemään työtä eivätkä senvuoksi pysty itseänsä elättämään... Heidän älynsä on useasti niin matala, etteivät he kykene erottamaan oikeata kättään vasemmasta tai muistamaan oman asuntonsa numeroa; heidän ruumiinsa on heikko ja ryhdytön, heidän mielihalunsa ovat nurinkurisia, ja tuskin he ymmärtävät, mitä kotielämä merkitsee."

Neljäsaataaviisikymmentätuhatta – se on aika suuri ihmisjoukko. Nuori lämmittäjä oli vain yksi heistä, ja siihen vähään, mitä hän kykeni sanomaan, meni hyvä kotva aikaa. Enpä haluaisi kuulla heidän puhuvan yht'aikaa. Mahtaneekohan heitä Jumalakaan kuulla?

V. LAIDALLA

Ensimmäinen vaikutelmani Itä-Lontoosta oli luonnollisesti aivan ylimalkainen. Myöhemmin ilmenivät yksityiskohdat, ja tapasinpa sieltä täältä kurjuuden sekamelskan keskeltä pikku päiviä, joissa onnikin kohtuullisesti käsitettynä viihtyi – joskus kokonaisia talorivejäkin etäisten pikku katujen varsilta, missä asui käsityöläisiä ja missä saattoi havaita jonkinlaista alkuperäistä kotielämääkin. Iltaisin saattoi nähdä miehiä ovien vierustoilla piiput suussa ja lapsia polvilla, vaimoja rupattelemassa, ja kuuli naurua ja leikinlaskua. Näiden ihmisten tyytyväisyys on silmiinpistävä, sillä verraten heitä ympäröivään kurjuuteen he ovat hyvin toimeentulevia.

Mutta parhaassakin tapauksessa se on vain tylsää eläimellistä onnea, kylliksi syöneen vatsan tyytyväisyyttä. Heidän elämänsä vallitseva sävel on aineellinen. He ovat typeriä ja raskasälyisiä, mielikuvitusta vailla. Kadotuksen-kuilu näyttää hikoilevan tyhmistävää, turruttavaa ilmaa, joka huuruilee heidän ympärillään ja tukahduttaa heitä. Uskonto lipuu heidän ohitse. Näkymätön ei heissä herätä enemmän kauhua kuin iloakaan. He eivät tiedä mitään näkymättömästä; täysi vatsa ja iltapiippu sekä säännöllisesti "puoleksi kumpaakin", siinä kaikki, mitä he kaipaavat tai uneksivat kaipaavansa elämältä.

Tämä ei olisi niin pahaa, jos siinä olisi kaikki, mutta sepä ei riitä. Se tyydytetty turtumus, mihin he ovat painuneet, on vain taintunutta toimettomuutta, jota seuraa lopullinen häviö. Heissä ei ole edistymiskykyä, ja edistymisen puute merkitsee heille taantumusta ja kadotukseen sortumista. Voi sattua, että he itse eivät ehkä vielä vajoa täydellisesti, mutta heidän lapsensa ja lastensa lapset painuvat lopullisesti pohjaan asti. Ihminen saa elämältä aina vähemmän kuin hän haluaa; ja niin vähän he ymmärtävät anoa, että se vähääkin vähempi, minkä he saavat, ei voi heitä pelastaa.

Parhaassakin tapauksessa on kaupunkilaiselämä ihmisille luonnotonta; mutta Lontoon kaupunkilaiselämä on niin peräti luonnotonta, että tavallinen työmies tai työläisnainen ei voi sitä kestää. Lakkaamatta toimivat, salatuhoiset vaikutukset pilaavat sielun ja ruumiin. Siveellinen ja ruumiillinen ryhti murtuu, ja hyvä työmies, vasta maan kamaralta lähtenyt, muuttuu jo ensimmäisessä kaupunkilaispolvessa huonoksi työmieheksi; ja toisessa kaupunkilaispolvessa hänessä ei ole enää tekijätarmoa, ei työnhalua eikä aloitekykyä, eikä hän pysty ruumiinsakaan puolesta enää suorittamaan isänsä töitä; ja niin hän on hyvässä menossa tuhomylllyyn Kadotuksen-kuilun pohjalle.

Ellei muu niin hänen hengittämänsä ilma, josta hän ei koskaan pääse, riittää heikentämään hänet sielullisesti ja ruumiillisesti, niin että hän ei kykene kilpailemaan sen elävän ja vireän voiman kanssa jota maaseudulta rientää Lontoon kaupunkiin, hävittämään ja häviämään. Puuttumatta ollenkaan niihin taudinsiemeniin, jotka täyttävät Itäpään ilman, ajatelkaamme vain savun kirousta. Herra William Thiselton-Dyer, Kew Gardens-puiston hoitaja, on tutkinut savun imeytymistä kasvistoon, ja hänen laskelmiensa mukaan kokoontuu joka viikko jokaiselle neliömailin neljännekselle Lontoossa ja sen ympärillä kokonaista kuusi tonnia kiinteätä ainetta, joka on nokea ja tervaista vetyhiiltä. Tämä on sama kuin neljäkolmatta tonnia viikossa neliömailia kohti eli 1,248 tonnia vuodessa neliömailia kohti. St. Paulin katedraalin tornin reunalta tavattiin äskettäin kiinteä palanen kiteytyntä rikkihappoista kalkkia. Tämä palanen oli syntynyt ilmassa olevan rikkihapon vaikutuksesta kivessä olevan kalkin hiilihappoiseen suolaan. Ja tätä rikkihappoa Lontoon työmiehet hengittävät ilmasta ikuisesti, kaikki elämänsä päivät ja yöt.

Kieltämätöntä on, että lapsista kehittyy rappeutuneita aikuisia, joilta puuttuu jänteveyttä ja ryhtiä; he ovat heikkojättereistä, ahdasrintaista ja tarmotonta rotua, joka käpertyy kokoon ja lannistuu elämäntaistelun julmassa kilpailussa maalta tulvivien laumain kanssa. Rautatieläiset, postinkuljettajat, raitiotieläiset, viljan ja hirsien kantajat ja kaikki ne jotka tarvitsevat ruumiillista

voimaa, pestataan suurimmaksi osaksi maalta, ja pääkaupungin poliisimiehistössä on suunnilleen 12,000 maalaissyntyistä ja vain 3,000 lontoolaissyntyistä.

Tästä kaikesta on pakko päätellä, että Kadotuksen-kuilu on kirjaimellisesti suunnaton ihmistentappokone, ja kulkiessani laittimaisia pikkukatuja pitkin, joiden ovilla nähdään täysivatsaisia käsityöläisiä, tunnen suurempaa surua heistä kuin niistä 450,000: sta kurjasta, jotka ovat toivottomasti menehtyneet ja kuolevat kuilun pohjalla. Näissä on ainakin jo hengenlähtö lähellä, ja se on pääasia; ensinmainitut taas saavat vielä kärsiä vitkalliset ja valmistelevat vaivat, joita kestää kaksi, vieläpä kolmekin miespolvea.

Ja kuitenkin on heidän elämänaineksensa hyvää. Siinä ovat kaikki ihmiselämän valtavaimat. Kunnollisissa olosuhteissa se voisi elää vuosisatoja, ja siitä voisi yletä suuria miehiä, sankareita ja valtiaita, jotka parantaisivat maailmaa elämällään.

Kerran keskustelin siihen luokkaan kuuluvan vaimon kanssa, joka oli survaistu pieneltä laitakadultaan ja alkanut luisua pohjaa kohti. Hänen miehensä oli montttööri ja konemiesten ammattikunnan jäsen. Mutta huono ammattimies hän lie ollut, sitä todisti se, ettei hän pystynyt hankkimaan itselleen vakinaista työpaikkaa. Hänessä ei ollut tarpeellista kuntoa eikä tarmoa, millä hankkia vakinainen paikka ja pitää se.

Avioparilla oli kaksi tyttärtä, ja kaikki neljä asuivat kahdessa komerossa, joita kohteliaisuudesta sanottiin huoneiksi ja joista he maksoivat seitsemän shillinkiä viikossa. Heillä ei ollut minkäänlaista tulisijaa, vaan heidän piti keittää pienellä kaasuliekillä. Kun heitä ei voitu sanoa varakkaiksi, he eivät saaneet kaasua käytettäväkseen rajattomasti, vaan heidän mukavuutekseen oli järjestetty erittäin taidokas koneisto. Pudottamalla pennyn rahan läppäreikään sai kaasun virtaamaan, mutta kun sen pennyn arvosta oli tullut kaasua, virta katkesi automaattisesti. "Pennyllä ei saa virtaa juuri ollenkaan", selitti hän, "eikä keitto ole silloin puolitiissäkään."

Kurjuuden esimakua antava puute oli ollut heidän osanaan vuosikausia. Kuukauden toisensa jälkeen he olivat nousseet ruokapöydästä, vaikka teki mieli syödä enemmän. Ja alaspäin luisumisen kerran vauhtiin päästyä alituinen puute kerkeästi murtaa tarmon ja kiihdyttää luisumista.

Ja kuitenkin vaimo oli ankara työntekijä. Kello puoli viidestä aamulla illan viimeiseen valonpilkkeeseen asti hän oli työssä valmistaen liinaisia alushameita, jotka oli reunustettava kahdella lievenauhalla, seitsemällä shillingillä tusinan. Liinaisia alushameita, huomatkkaan, kahdella lievenauhalla reunustettuja, seitsemällä shillingillä tusina. Siis 1 dollari 75 senttiä tusina eli 14 3/4 senttiä alushame.

Miehen oli työtä saadakseen kuuluttava ammattikuntaan, joka kantoi häneltä puolitoista shillinkiä joka viikko. Ja kun oli lakkoja ja hän sattui olemaan työssä, täytyi hänen joskus maksaa aina seitsemääntoista shillinkiin asti ammattikunnan raha-arkkuun lakkoavustukseksi. Toinen tyttäristä, vanhempi, oli työskennellyt ompelijan apulaisena puolentoista shillingin viikkopalkalla – 37 1/2 senttiä viikossa eli rahtusen yli 5 senttiä päivässä. Mutta kun tuli hiljainen liikekausi, hänet erotettiin, vaikka hänet oli otettu työhön näin pienellä palkalla sillä edellytyksellä, että hänen tuli oppia työnsä ja päästä siten eteenpäin. Senjälkeen hän oli ollut työssä polkupyöräkaupassa kolme vuotta, saaden viisi shillinkiä viikossa; työpaikkaansa hän sai kävellä kaksi mailia ja kaksi mailia takaisin, ja myöhästymisestä piti maksaa sakkoa. Mieheen ja vaimoon nähden leikki oli lopussa. Heillä ei ollut käden eikä jalan sijaa, millä pysyä, ja he olivat luisumassa kuiluun. Mutta entä tyttäret? He elivät kuin siat, heikkoina alituisesta puutteesta ja sielullisesti, siveellisesti ja ruumiillisesti turmeltuneina – mitäpä mahdollisuuksia heillä olisi ollut ryömiä Kadotuksen-kuilun rinteeltä ylös, kun he kerran olivat syntyneet sinne vajotakseen?

Tätä kirjoittaessani on ilma jo kokonaisen tunnin ollut täynnä ilkeää rähinää, sillä tappelun nujakka on käynnissä pihamaani vieressä olevalla takapihalla. Ensimmäisten äänien saapuessa korviini luulin sitä koirien haukunaksi ja murinaksi, ja vasta muutaman hetken kuluttua pääsin selville, että ihmisolennot, vieläpä naispuoliset, siellä aiheuttivat sellaisen hirveän metelin.

Juopuneet vaimot tappelussa! Eipä ole mieltäylentävää sitä ajatella, mutta paljon kamalampaa on sitä kuunnella. Jotenkin tähän suuntaan se käy.

Epäjohdonmukaista haukkumista, useitten naiskeuhkojen huippuäänillä ilmoille puhallettua, sitten se herkeää, kuuluu lapsen itkua ja nuoren tytön ääni, joka syyttelee itku kurkussa; naisen ääni kimmastuu äreäksi ja kirkuu: "Sinä löit minua, juuri sinä minua löit!" Sitten läiskäys, haaste otetaan vastaan, ja tappelu raivoaa uudelleen.

Talojen takaikkunoissa, jotka antavat näyttämölle, parveilee innostuneita katselijoita, ja läiskäysten äänet ja kiroukset, jotka ovat seisattaa verenkierron, kantautuvat korviini. Onneksi en voi nähdä tappelijoita.

Jälleen hengähdysaika. "Anna sen lapsen olla!" Lapsi, ilmeisesti vain muutaman vuoden ikäinen, kirkuu selvästi peloissaan. "Kyllä minä", toistuu alituisesti, ja mitä korkeimmalla huippuäänellä kymmenin kerroin: "Tästä kivistä saat päähäsi", ja sitten kivi arvatenkin sattuu, kimeästä kiljunnasta päättäen.

Taas hengähdystä; nähtävästi toinen tappelija on tilapäisesti nujerrettu, ja häntä virvoitellaan henkiin; lapsen ääni kuuluu jälleen, mutta nyt painuneena alempaan pelon säveleen ja väsähtäneenä.

Äänet alkavat sitten kohota asteittain jotenkin tähän tapaan:

"Äläs'!"

"Juupas!"

"Äläs'!"

"Juupas!"

"Äläs'!"

"Juupas!"

"Äläs'!"

"Juupas!"

Molemmin puolin tarpeeksi varmistuttua puhkeaa kahakka jälleen liekkiin. Toinen tappelija pääsee ylivoimaisesti voitonpuolelle ja käyttää asemaansa hyväkseen, koska toinen kirkuu jotakin verestä ja murhasta. Ne äänet vaimenevat korahdellen epäilemättä kuristavan otteen herpaisemina.

Uusia ääniä ilmestyy; sivustahyökkäys; kuristava ote heltiää äkkiä siitä päättäen, että veri ja murha kuuluu puolta oktaavia korkeampana kuin ennen; yleinen sekamelska, kaikki tappelevat.

Hengähdysaika; uusi ääni, nuoren tytön: "Minä autan äitiäni"; kaksinpuhelua, uudistuen ehkäpä viisi kertaa. "Minä teen mitä tahdon, senkin huora!" Läiskis, loiskis. "Odotahan, lutka!" Läiskis, loiskis. Ja taas yleinen tappelu, äidit, tyttäret ja kaikki sekaisin, jonka aikana emäntäni huutaa nuoren tyttärensä sisälle takaportailta, ja minä päädyn arvailemaan, mitä vaikuttanevatkaan tyttösen sieluun tällaiset näytelmät.

VI. PAISTINPANNU-KUJA JA SILMÄYS KADOTUKSEN-KUILUUN

Meitä oli kolme kulkemassa Mile End Road-tietä alaspäin, ja yksi meistä oli sankari. Hän oli hento yhdeksäntoista-vuotias poikanen, niin hento ja hauras, että tuulenpuuska saattoi kaataa hänet niinkuin Fra Lippo Lippin. Hän oli palava nuori sosialisti, ensimmäisissä innostuksen synnytystuskissa ja valmis marttyyri. Puhujana ja kokousten johtajana hän oli järjestellyt vaarallisia buuri-mielisiä sisä- ja ulkokokouksia, jotka olivat häirinneet Iloisen Englannin mielentyneyttä takavuosina. Pikkutapauksia hän oli paljastellut minulle kulkiessamme; kuinka häntä oli joukolla ajettu takaa puistoissa ja raitiotievaunuissa, kuinka hän oli kiivennyt puhujalavalle ylläpitämään toivotonta toivoa, kun kiukkuinen kuulijakunta oli vetänyt puhujatoverin toisensa jälkeen alas ja julmasti piessyt heitä, kuinka kerran piirrettiin erästä kirkkoa, josta hän kolmen muun kanssa oli etsinyt turvapaikkaa ja jossa he kaikenlaisten heittoaesineiden lennellessä ja tahraisten lasien särkyessä olivat pitäneet puoliaan joukkoa vastaan, kunnes poliisiosasto oli heidät pelastanut; kuinka oli käyty huimaavaa ja pyörryttävää tappelua porraskäytävissä, gallerioissa ja parvekkeilla, kuinka oli särjetty ikkunoita, luhistettu porraskäytäviä, hävitetty luentosaleja ja halkaistu päitä ja katkottu luita – ja sitten haikeasti huohtaen hän katsahti minuun ja sanoi: "Kuinka minä kadehdinkaan sinunlaisiasi isoja, vahvoja miehiä. Minä olen niin pieni maanmatonen, etten voi saada mitään aikaan tappelun syntyessä."

Ja minä kulkiessani päätäni pitempänä kahta toveriani muistelin omaa karkeatekoista Länttäni ja niitä rotevia miehiä, joita olin vuorostani kadehtinut siellä. Myöskin ajattelin, katsahtaessani vieressäni kulkevaan nuoreen pahaseen, jolla oli leijonan sydän, että hän oli sitä laatua, joka tilaisuuden sattuessa nostattaa barikadeja ja näyttää maailmalle, että miehet eivät ole unohtaneet, miten osataan kuolla.

Mutta silloinpa puhui toinen toverini, kahdeksankolmatta-vuotias mies, joka pitkitteli armonalaista olemassaoloaan raatamalla eräässä suutarinverstaassa.

"Minäpä olen vahva mies, minä", ilmaisi hän, "en ole sellainen kuin muut työkaverini, en. He pitävät minua erinomaisena miehen perikuvana. Tiedättekös, että minä painan kymmenen kiveä ['Kivi' = noin 7 kiloa. Suom. muist.]."

En hennonut ilmoittaa hänelle, että minä painoin sataseitsemänkymmentä naulaa eli kaksitoista kiveä, vaan tyydyin tarkastelemaan häntä. Pieni epäluoma miesparka. Hänen ihonsa oli sairaan värinen, ruumis aivan säädyttömästi vinoon käpristynyt, rinta sisäinpainunut, hartiat merkillisen kumarat, pitkäin työpäiväin vaikutuksesta, ja pää riippui raskaana alaspäin aivan kuin olisi ollut sijoiltaan. "Vahva" mies hän oli!

"Kuinka pitkä sinä olet?"

"Viisi jalkaa kaksi tuumaa", vastasi hän ylpeänä "ja kaverini siellä verstaassa..."

"Näytäpä minullekin sitä verstaata", sanoin.

Työhuone oli tyhjänä siihen aikaan, mutta siitä huolimatta halusin nähdä sen. Kulkien poikki Leman Street-kadun käännyimme vasemmalle Spitalfields'ille ja painuimme siitä Paistinpannu-kujalle. Lapsia kihisi sikin sokin niljakkaalla käytävällä, aivan kuin nuijapäitä sammakonpoikia kuivettuvan lammikon pohjalla. Ahtaalla ovella, niin ahtaalla, että nipin napin voimme sivuuttaa vaimon, joka istui siinä pienokainen sylissään, imettäen sitä rinnoillaan, jotka olivat kokonaan paljastetut aivan kuin äitiyden pyhyiden häväistykseksi. Pimeätä ja ahdasta käytävää pitkin, joka oli hänen takanaan, me kahlailimme pikku väen keskitse, kunnes saavuimme vieläkin ahtaammille likaisille portaille. Nousimme; kolme kerrosta, joiden porrastaivikkeet olivat alaltaan kaksi kolme jalkaa ja täynnä likaa ja jätteitä.

Seitsemän huonetta oli tässä iljetyksessä, jota sanottiin taloksi. Kuudessa huoneessa parisenkymmentä ihmistä, kumpaakin sukupuolta ja kaikenikäisiä, keitti, söi, nukkui ja työskenteli. Kooltaan huoneet olivat suunnilleen kahdeksan tai ehkä yhdeksän neliöjalkaa. Seitsemänteen huoneeseen astuimme sisälle. Siinä luolassa "vahva mies" työskenteli neljän toverinsa kanssa. Se oli seitsemän jalkaa leveä ja kahdeksan pitkä, ja pöytä, jonka ääressä työtä tehtiin, vei suurimman osan tilasta. Tämän pöydän ääressä oli viisi lestijalkaa, ja viidelle miehelle jäi tuskin tilaa seisoa työnsä ääressä, sillä permannolla oli läjittäin pahvia, nahkaa, kengänpäälliskääröjä sekä erilaisia pikkutarpeita, joilla kengänpäälliset kiinnitetään pohjiin. Viereisessä huoneessa asui muuan vaimo ja kuusi lasta. Toisessa viheliäisessä komerossa asui vaimo ainoan kuusitoista-vuotiaan poikansa kanssa, joka oli viimeisillään keuhkotaudissa. Vaimo, kerrottiin minulle, kaupitteli makeisia kaduilla hankkiakseen pojalleen sen kolme neljännestä maitoa, jonka hän joka päivä olisi tarvinnut, mutta epäonnistui useimmiten. Tämä heikko ja kuolemaisillaan oleva poika ei saanut maistaakaan lihaa muuta kuin kerran viikossa, eivätkä senkään lihan laatua voine edes kuvitella sellaiset ihmiset, jotka eivät ole koskaan nähneet ihmissikojen syövän.

"Hänen yskimisensä on ihan kamalaa kuulla", selitti suutariverstaassa työskentelevä ystäväni, tarkoittaen kuolevaa poikaa. "Me kuulemme sen tänne työssä ollessamme, ja se on kamalaa, kamalaa on."

Ja yskimis- ja makeisjutun ohella havaitsin, että takakujain lapsia tässä elämälle vihamielisessä ympäristössä uhkasi vielä muuan vaara.

Ystäväni työskenteli, silloin kun työtä oli, neljän muun kanssa yhdessä tässä viidenkymmenenkuuden neliöjalan laajuudessa huoneessa. Talvella paloi lamppu melkein kaiken päivää ja tuprutti käryään muutenkin sakeaan ilmaan, jota sitten hengitettiin, hengitettiin ja yhä vain hengitettiin.

Hyvinä aikoina, kun työtä oli liiaksikin, mies kertoi voivansa ansaita aina "kolmekymmentä tolppaa viikossa". – Kolmekymmentä shillinkiä! Seitsemän ja puoli dollaria!

"Mutta sen voivat saada vain parhaat meistä", lisäsi hän. "Ja teemme työtä kaksitoista, kolmetoista ja neljätoista tuntia päivässä ja niin kiireesti kuin näpistä lähtee. Ja näkisitpä meidän hikoilevan. Hiki juoksee virtana. Jos näkisit, niin silmissäsi salamoisi – naulat lentävät suusta kuin koneen voimalla. Katsoppas suutani."

Katsoin. Hampaat olivat alituisesta metallinaulain kitkasta kuluneet, mustat ja mädänneet.

"Minä pesen hampaitani", selitti hän, "muuten ne olisivat pahemmat."

Kun hän vielä oli minulle kertonut, että työmiesten täytyi hankkia työkalunsa, naulat, suutarinvehkeet, pahvit, maksaa vuokra, kustantaa valo ja kaikki; muut, käsitin, ettei hänen kolmestakymmenestä "tolpastaan" jäänyt liikoja "puhdasta".

"Mutta miten kauan kestää kiirettä aikaa, jolloin saat niin runsaan palkan kuin kolmekymmentä tolppaa?" kysyin.

"Neljä kuukautta", oli vastaus; ja muuna vuoden aikana, hän kertoi, he saavat keskimäärin puolesta punnasta puntaan viikossa, mikä on kahdesta ja puolesta dollarista viiteen. Kuluva viikko oli puolessa, ja hän oli ansainnut neljä "tolppaa" eli yhden dollarin. Ja kuitenkin sain sen käsityksen, että tämä oli arvokkaimman luokan "hikipajoja".

Katsahdin ulos ikkunasta, josta piti näkyä naapuritalojen takapihoille. Mutta ei siellä ollut takapihoja, sillä ne olivat täynnä yksikerroksisia hökkeleitä, sikolättejä, joissa asui ihmisiä. Näiden hökkeleiden katot olivat lokakerrosten vallassa, paikoin parin jalan vahvalta – toisen ja kolmannen kerroksen taka-ikkunoista nakattua. Havaitsin siellä kalanruotoja ja eläinten luita ja sisuksia, ruttoisia ryysyjä, vanhoja kenkärajoja, saviastiain palasia ja kaikkea jätettä, mitä ihmispesästä yleensä lähtee.

"Tämä on meidän ammattimme viimeisiä vuosia, keksivät koneita päästäkseen meistä", sanoi "hikoilija" murheellisena, astuessamme avorintaisen vaimon ohitse ja kahlaillessamme jälleen torkyisen nuoren kansan keskellä.

Tämän jälkeen kävimme katsomassa niitä kunnan asuntoja, joita Lontoon kunnallislautakunta oli rakennuttanut niiden takakujain paikalle, missä Arthur Morrisonin "Jagon lapsi" aikoinaan asui. Rakennuksissa oli tilaa runsaammalle joukolle kuin ennen, ja paikka oli terveellisempi. Mutta asunnot olivat parempiluokkaisen työväen ja käsityöläisten hallussa. Takakujain väki oli yksinkertaisesti siirtynyt täyttämään toisia takakujakortteleita tai muodostamaan uusia.

"Ja nyt", sanoi suutari, se "vahva mies", joka teki työtä, niin että silmissä salamoi, "tahdon näyttää sinulle yhden Lontoon keuhkoista. Tässä on Spitalfields Garden-puisto." Ja hän sylkäisi sanan "puisto" ylenkatseellisesti suustansa.

Kristuksen-kirkon varjo lankeaa Spitalfields Gardeniin, ja Kristuksen-kirkon varjossa näin kello kolme iltapäivällä näyn, jota en milloinkaan toivo uudelleen näkeväni. Tässä puistossa ei ole kukkasia, ja se on pienempi kuin oma ruusutarhani kotona. Vain ruohoa täällä kasvaa, ja sitä ympäröi teräväpiikkinen rauta-aita, niinkuin kaikkia Lontoon kaupungin puistoja, jotta kodittomat miehet ja naiset eivät pääsisi niihin öisin nukkumaan.

Astuessamme puistoon kulki ohitsemme vanha vaimo, viidenkymmenen ja kuudenkymmenen välillä, harppoen kiivaissa aatoksissa, vaikka hiukan huojuvin liikkein, ja kantoi kahta valtavaa hurstipussia, jotka keikkuivat hänen edessään ja takanaan. Hän oli naiskulkuri, koditon sielu ja siksi itsenäinen, ettei halunnut tunkea hauraita luitaan työkodin ovesta sisälle. Kotilon lailla hän kantoi kotiansa mukanaan. Kahdessa hurstipussissa olivat hänen taloustavaransa, hänen vaatevarastonsa, liinavaatteensa ja kallisarvoiset naistarpeensa.

Kuljimme ahdasta sorakäytävää pitkin. Penkeillä molemmin puolin vaappui joukko kurjia ja vaivaisia ihmisolentoja, joiden näkeminen olisi lingonnut Doren mielikuvituksen vielä pirullisempaan lentoon kuin se koskaan on kyennyt. Siinä oli pelkkää ryysyistä ja lokaista liejukasaa, kaikenlaista inhoittavaa ihotautia, avohaavoja, ruhjevammoja, saastaa, ruokottomuutta, rivosilmäisiä epäsikiöitä ja petomaisia kasvoja. Kirpeä, raaka tuuli puhalsi, ja nämä olennot hytisivät rievuissaan, enimmäkseen, nukkuen tai yrittäen nukkua. Siellä oli kymmenkunta naista, iältään paristakymmenestä seitsemäänkymmeneen. Sitten pikkulapsi, ehkä yhdeksänkuukautinen, joka nukkui pitkällään kovalla penkillä ilman päänalaista ja peitettä, vailla vaalijaa. Sen jälkeen tapasimme puolikymmentä miestä, jotka nukkuivat istuallaan ja nojautuivat toisiinsa nukkuessaan. Eräällä penkillä taas oli perheryhmä, lapsi nukkuen nukkuvan äitinsä sylissä ja aviomies (eli miestoveri) tökerösti paikkaillen kenkäräjaa. Toisella penkillä eräs nainen tasoitteli veitsellä ryysyjensä risaisia helmoja, ja toinen nainen neula ja lanka käsissään ompeli kokoon pukunsa halkeimia. Vieressä istui mies, joka piteli nukkuvaa naista sylissään. Edempänä mies, vaatteet vetelän liejun vallassa, nukkui pää naisen helmassa, joka ei ollut viittäkolmatta vanhempi ja joka myöskin nukkui.

Tämä nukkuminen minua ihmetytti. Miksi yhdeksän joka kymmenestä nukkui tai ainakin yritti nukkua? Mutta vasta perästäpäin sain sen tietää. *Niiden laki, joilla on valta, ei salli kodittomien nukkua öisin.* Kristuksen-kirkon porttaalin viereisellä käytävällä, missä kivipylväät kohoavat kohti korkeutta ylväänä rivinä, makasi rivittäin miehiä nukkumassa tai torkkumassa, ja kaikki olivat siksi väsyneiksi turtuneita, etteivät he heränneet eivätkä välittäneet meistä sinne tunkeutuessamme.

"Lontoon keuhkoko?" sanoin. "Ei suinkaan, vaan mätähaava, suuri märkivä haava."

"Miksi toit minut tänne?" kysyi palavamielinen sosialistinuorukainen, jonka kauniit kasvot olivat vääristyneet sielun tuskista ja inhosta.

"Nuo naiset tuolla", sanoi oppaamme, "myyvät itsensä kolmesta pennystä tai kahdesta pennystä tai sitkeästä leivän kannikasta".

Hän lausui sen voitonvarmasti hymyillen.

Mutta mitä muuta hän aikoi sanoa, sitä en tiedä, sillä kiihtynyt nuori toverimme huusi: "Taivaan tähden, lähtekäämme täältä!"

VII. VIKTORIA-RISTIN MIES

Olen saanut kokea, ettei ole helppoa päästä työhuoneen tilapäis-yömajaan. Olen nyt kahdesti yrittänyt ja pian koetan kolmannen kerran. Ensimmäisellä kerralla läksin ulos kello seitsemän illalla neljä shillinkiä taskussani. Tällöin tein kaksi virhettä. Ensiksikin pitää tilapäis-yömajaan pyrkijän olla typötyhjä, ja kun hänen täytyy taipua ankaraan tarkastukseen, pitää hänen olla todellakin tyhjä, ja neljä pennyäkin, puhumattakaan neljästä shillingistä, riittää tekemään hänet mahdottomaksi. Toinen virheeni oli myöhästyminen. Kello seitsemän illalla on liian myöhäinen hetki köyhälle pyrkiä köyhän vuoteeseen.

Hellävaroen kasvatetun ja viattoman kansan tähden täytynee selittää, mikä on yömaja. Se on rakennus, missä koditon, vuoteeton, pennitön ihminen saa, jos onni sattuu potkaisemaan, tilapäisen lepuupaikan väsyneille raajoilleen ja sitten raataa seuraavan päivän kuin orja sen maksamiseksi.

Toinen yritykseni tunkeutua yömajaan alkoi paremmilla enteillä. Läksin matkaan puolivälissä iltapäivää tulisieluisen sosialistinuorukaisen ja erään toisen ystävän seurassa, eikä minulla ollut taskussani kuin kolme pennyä. He luotsasivat minut Whitechapelin työhuoneelle, jota kurkistelin ystävällisen nurkan takaa. Kello oli muutaman minuutin yli viisi iltapäivällä, mutta jo oli muodostunut paikalle pitkä ja murheellinen jono, joka kiersi rakennuksen kulman ympäri ja hävisi näkyvistä.

Se oli mitä sääliä kuva, miehiä ja vaimoja kylmän harmaan päivän päättyessä kärkeäkössä köyhän leposijaa yhdeksi yöksi, ja tunnustanpa sen melkein vieneen minulta halun sinne. Aivan kuin poika hammaslääkärin ovella keksin äkkiä koko joukon syitä olla jossakin muualla. Sisässäni liikkuvan taistelun joku piirre lie näkynyt kasvoillani, sillä toinen tovereistani sanoi: "Älä perusta, kyllä sinä sen kestät."

Tietysti kestäisin, mutta huomasin, että taskussani olevat kolme pennyäkin olivat liian ruhtinaallinen aarre sellaisessa seurassa; ja päästäkseni kaikista yksilöllisistä eroavaisuuksista tyhjensin vaskikolikot taskustani. Sitten sanoin hyvästit tovereilleni, ja sydämeni ankarasti tykyttäessä kompuroin katuja alas ja asetuin paikalleni jonon päähän. Surkealta se näytti, tämä köyhän kansan jono, joka vaappui alas kuoleman kaltevaa rinnettä; mutta kuinka surkea se oli, sitä en voinut uneksiakaan.

Lähinnä muuria seisoi lyhyt tukeva mies. Hän oli hyvántahtoisen ja sydämellisen näköinen, iäkkyydestään huolimatta voimakaspiirteinen. Ihon olivat aurinko ja tuulet purreet sitkeäksi ja parkinneet, hänellä oli ilmeiset merimiehen kasvot ja silmät. Ja mieleeni muistui heti Kiplingin "Kaleeriorjan" säikeistö:

"Nämä haavat hartioitten sekä kahlelyöttymät, avoarvet verisyrjät, ruoskan tylyn iskemät, nämä silmät huikaisemat kilovälkkeen suolaveen, ne on palkka elämänsä orjantyössä raataneen..."

Kuinka oikeassa olin arvelussani ja kuinka erinomaisesti nämä säkeet sattuivat paikalleen, sen saatte pian kuulla.

"En kestä tätä enää kauan aikaa, en", valitteli hän toisella puolella seisovalle miehelle. "Minä rikon jonkun ikkunan, ison ikkunan, ja pääsen istumaan neljäksitoista päiväksi. Silloin saan hyvän makuupaikan, siitä ei pelkoa, ja parempaa muonaa kuin; täällä... Mutta siellä en saa tupakanhiventäni" – tuli murheellisena jälkiaatoksena.

"Olen ollut nyt kaksi yötä ulkona", jatkoi hän, "läpimärkänä toissayönä, enkä voi tätä enää kauan kestää. Minä rupean vanhenemaan, ja jonakin aamuna saavat korjata minut kuolleenä."

Hän pyörähti kiihkeänä minun puoleeni: "Älä sinä vain päästä itseäsi vanhenemaan, poika. Kuole pois nuorena taikka tällaiseksi muuten tulet, sen tahdon sinulle sanoa. Minä olen kahdeksankymmenenseitsemän nyt, mutta olenpa miehen lailla maatani palvellut. Kolme nauhaa

hyvästä käytöksestä ja Viktoria-ristin ja tämän olen siitä hyvästä kaikkiaan saanut. Toivonpa, että olisin kuollut, toivon niin että olisin kuollut. Eipä se kuolema minua liian pian tapaa, ei tapaa."

Hänen silmänsä kävivät kosteiksi, mutta ennenkuin toinen mies ennätti häntä lohduttaa, hän alkoi rallattaa merimiesviisua, aivan kuin maailmassa ei olisi surun rahtuakaan.

Hiukan ylykettä saatuaan hän kertoi tarinansa siinä odotellessaan jonossa työhuoneen edustalla kahden yön katutaivalluksen jälkeen.

Poikasena hän oli ottanut pestin brittiläiseen laivastoon ja palveli viidettäkymmentä vuotta uskollisesti ja nuhteettomasti. Nimiä, päivämääriä, päälliköitä, satamia, laivoja, komennuksia ja tappeluita vyöryi hänen huuliltaan alituisena virtana, mutta en voi muistaa niitä kaikkia, eikä köyhäntalon ovella sovi pitää muistikirjaa. Hän oli ollut koko ajan mukana "ensimmäisessä Kiinan sodassa", niinkuin hän sanoi; oli ottanut pestin Itä-Intian komppanialta ja palvellut kymmenen vuotta Intiassa; palannut taas Intiaan Englannin laivastossa kapinan aikana; palvellut Birman sodassa ja Krimin sodassa – ja tämän kaiken lisäksi taistellut ja raatanut Englannin lipun puolesta melkein maailman joka kolkassa.

Silloin sattuma puuttui asiaan. Aivan vähäpätöinen seikka, kunhan sitä vain olisi tutkittu alkusyyhyn asti. Kenties luutnantin aamiainen oli ollut epäonnistunut taikka hän sattunut valvomaan myöhään edellisenä iltana taikka ehkäpä velat lienevät ahdistaneet tahi päällikkö lienee puhutellut häntä työkeästi. Pääasia on, että luutnantti sinä päivänä oli ollut kiukkuisella päällä. Vanha merimies muiden mukana oli ollut korjaamassa keulaköysistöä.

Nyt on huomattava, että mies oli ollut laivastossa yli neljäkymmentä vuotta, että hänellä oli kolme nauhaa hyvästä käytöksestä sekä Viktoria-risti erikoisesta kunnostautumisesta taistelussa; hän ei siis voinut olla vallan vihoviimeinen merimies. Mutta luutnantti oli kiukkuisella päällä ja nimitti häntä – no niin, ei millään kauniilla nimellä. Se viittasi hänen äitiinsä. Poikasena ollessani oli meidän poikain laki sellainen, että se velvoitti meidät tappelemaan pikku pirujen lailla, jos sellainen häväistys olisi sanottu äidistämme; ja onpa minun maanosassani moni mies saanut hengellään maksaa sen sanan käyttämisen toisesta.

Mutta luutnantti sinkautti merimiehelle sen sanan. Sillä hetkellä merimiehellä sattui olemaan kädessään rautainen tanko. Hän iski sillä heti luutnanttia päähän ja nakkasi upseerin kaiteen yli mereen.

Ja sitten, mies itse kertoi: "Älysin mitä olin tehnyt. Tunsin ohjesäännöt, ja päättelin itsekseni: 'Nyt tuli loppusi, James-poikaseni; mutta tulkoon vain.' Ja minä hyppäsin hänen perässään aikoen hukuttautua yhdessä hänen kanssaan. Ja sen olisinkin tehnyt, mutta lippulaivan soutuvene tuli juuri silloin laivamme vierelle. Molemmat nousimme pinnalle ja minä olin hänessä kiinni ja kolhin häntä nyrkilläni. Sehän se ratkaisi asiani. Ellen olisi häntä lyönyt, olisin voinut väittää, että nähtyäni mitä olin tehnyt, olin hypännyt perässä pelastaakseni hänet." Sitten seurasi sota-oikeus tai mikä lie oikeudenkäynnin nimi merellä. Hän kertasi tuomionsa sana sanalta, aivan kuin olisi sen merkinnyt muistiin ja lukenut katkerana läpi monet kerrat. Näin rangaistiin miestä, joka miehuullisuutensa tähden rikkoi kurinpitolakia, että on kunnioitettava esimiehiään, jotka eivät aina ole kunnian miehiä: hänet alennettiin tavallisen merimiehen arvoon, hän menetti kaikki ansaitsemansa palkkiorahat ja kaikki eläkeoikeutensa, hänen piti luovuttaa pois Viktoria-ristinsä, hänet erotettiin laivastosta käytös arvosteltuna hyväksi (koska se oli hänen ensimmäinen rikoksensa), hän sai viisikymmentä raipan iskua sekä kaksi vuotta vankeutta.

"Toivonpa, että olisin hukunut sinä päivänä, niin toivon, jumala paratkoon", päätti hän tarinansa, jonon siirtyessä eteenpäin ja kääntyessämme kulman ympäri.

Vihdoinkin tuli näkyviin ovi, josta köyhät laskettiin ryhmittäin sisälle. Ja tällöin sain tietää hämmästyttävän seikan: *koska tänään oli keskiviikko, ei kukaan meistä pääsisi pois ennenkuin perjantai-aamuna*. Eikä liioin, tupakkamiehet, ottakaa tämä varteen, *kukaan saanut tuoda mukanaan tupakkaa*. Se meidän tuli antaa pois sisään astuessamme. Joskus, kerrottiin minulle, se annettiin takaisin pois päästettäessä, mutta joskus se hävitettiin.

Vanha sotilas opetti minua. Hän avasi kukkaronsa ja tyhjensi tupakkansa (säälittävän pienen erän) paperipalaseen. Tämän hän puristi pieneksi ja latteaksi ja kätki sukkaansa kengän sisäpuolelle. Ja sinne alas sukan sisään sukelsi minunkin tupakkapalani, sillä neljänkymmenen tunnin tupakkapaasto on tuska, jonka kaikki tupakoitsijat ymmärtävät.

Jono siirtyi siirtymistään, ja me lähenimme hitaasti, mutta varmasti pihtipieliä. Joutuessamme seisomaan eräälle rautaristikolle huusi merimies eräälle edempänä odottavalle miehelle:

"Montako ottavat vielä vastaan?"

"Kaksikymmentäneljä", kuului vastaus.

Katsoimme huolissamme eteenpäin ja laskimme. Kolmekymmentä neljä oli edellämme. Pettymystä ja hämmennystä näkyi ympärilläni olevista kasvoista. Eipä ole erityisen hupaista nälkäisenä ja pennitönnä odotella unetonta yötä kaduilla. Mutta me toivoimme toivottominkin, kunnes kymmenen enää oli jonosta jäljellä; silloin portinvartija työnsi meidät takaisin.

"Täynnä", sanoi hän sulkien oven.

Vilahduksessa vanha merimies kahdeksastakymmenestäseitsemästä ikävuodestaan huolimatta livahti pois, mielessään epätoivoinen pyrkimys päästä jonnekin muualle yöksi. Minä jäin seisomaan ja neuvottelemaan kahden muun miehen kanssa, jotka tunsivat yömajat, minne menisimme. He päättivät yrittää kolmen mailin päässä olevaan Poplarin työhuoneeseen, ja sinne läksimme painamaan.

Kääntyessämme kulmasta toinen heistä sanoi: "Minun olisi pitänyt päästä tänään. Tulin kello yhdeltä, kohta kun jono alkoi muodostua ... mutta niillä on omat suosikkinsa. Päästävät sisälle aina, vain samoja, yön toisensa jälkeen."

VIII. AJURI JA KIRVESMIES

Ajuria, jolla oli puhdaspiirteiset kasvot, leukaparta ja ylähuuli ajeltuna, olisin Yhdysvalloissa pitänyt jonakin työnjohtajan ja hyvinvoivan maanviljelijän välimailta. Kirvesmies taas – no niin, hänet olisin tuntenut kirvesmieheksi. Hän näytti siltä, oli kuiva ja sitkeä, silmät terävästi pälyilevät, ja hänen kätensä olivat käyneet kyhmyisiksi työkalujen pitelemisestä neljänkymmenenseitsemän vuoden ammattityössä. Näiden miesten päävaikeutena oli heidän vanhuutensa ja se seikka, että heidän lapsensa, joiden olisi pitänyt varttua heistä huolta pitämään, olivat kuolleet. Vuodet olivat lyöneet heihin leimansa, ja nuoremmat ja vahvemmat kilpailijat olivat anastaneet heidän paikkansa ja pakottaneet heidät väistymään syrjään teollisuuden humusta.

Nämä molemmat miehet, jotka oli käännytetty pois Whitechapelin työhuoneen yömajasta, kulkivat kanssani Poplarin työhuonetta kohti. Paljon ei toivoa heidän mielestään ollut, mutta se oli ainoa mahdollisuutemme. Joko Poplar taikka öiset kadut. Kumpikin mies kaipasi kipeästi vuodetta, sillä he olivat "melkein menneitä", niinkuin he sanoivat. Ajuri, viisikymmentäkahdeksanvuotias, ei ollut kolmena edellisenä yönä saanut enemmän yösijaa kuin untakaan, ja kirvesmies, kuusikymmentäviisi-vuotias; oli viettänyt viisi yötä ulkona.

Mutta kuinkapa te, arvoisat hienot ihmiset, joissa on sekä lihaa että verta, joita valkeat vuoteet ja ilmavat huoneet joka yö odottavat, kuinkapa te voisitte sanoistani ymmärtää, millaista on se kärsimys, mitä saisitte kärsiä, jos viettäisitte väsyksissä, yön Lontoon kaduilla? Uskokaa minua, te luulisitte tuhannen vuosisataa tulleen ja menneen, ennenkuin itä kalpenisi aamun koittaessa; te värisisitte vilusta, kunnes olisitte valmiit itkemään ääneen jokaisen särkevän lihaksen kipua, ja te ihmettelisitte, että voitte niin paljon kestää ja sittenkin elää. Jos asettuisitte lepäämään jollekin penkille ja väsyneet silmänne sulkeutuisivat, saisitte olla varmat siitä, että, poliisi herättäisi teidät ja komentaisi karkeasti teidät liikkeelle. Te saatte levätä penkillä, mutta penkkejä on vähän ja harvassa; ja jos nukahdatte, on teidän lähdettävä liikkeelle ja laahattava väsynyttä ruumistanne loppumattomia katuja pitkin. Jos epätoivoisen oveluuden opastamana etsitte jonkin syrjäisen kujan tai pimeän käytävän ja laskeudutte maata, niin kaikkialla läsnäoleva poliisi teidät kyllä sieltäkin hätistää ulos. Hänen virkanansa on nuuskia teidät ilmi. Niiden laki, joilla valta on, määrää, että teidät on nuuskittava ilmi.

Mutta aamun koitteessa painajaisen väistyttyä te laahustaisitte kotinne itseänne virkistämään, ja; kuolemaanne asti te kertoisitte seikkailutarinaanne ihaileville ystäville. Siitä tulisi valtava tarina. Teidän pienestä kahdeksantuntisesta yöstänne tulisi Odyssia ja teistä itsestänne Homeros.

Mutta niinpä ei käy niiden kodittomien, jotka vaelsivat kanssani Poplarin työhuonetta kohti. Ja heitä on kolmekymmentäviisituhatta, heidän laisiaan, miehiä ja naisia, Lontoon kaupungissa tänä yönä. Älkää huoliko sitä muistella maata mennessänne; jos olette niin lempeämielinen kuin teidän tulisi olla, ette ehkä lepäisi niin levollisesti kuin tavallisesti. Mutta kun vanhat miehet, kuusi-, seitsemän- ja kahdeksankymmen-vuotiaat, nälistyneet, laihat ja vähäveriset, saavat tervehtiä päivännousua ilman virkistuksen toivoakaan ja kompuroida päivät päästään vimmaisessa leipämurun etsinnässä, säälimättömän yön iskiessä uudelleen heidän kimppuunsa, ja kun tätä jatkuu viisi yötä ja päivää – kuinkapa te, arvoisat hienot ihmiset, joita ei vaivaa liika laihuus ja verenvähyys, kuinkapa te sitä koskaan voisitte ymmärtää?

Kävelin Mile End Road-tietä ajurin ja kirvesmiehen välissä. Mile End Road on laaja kulkutie, joka leikkaa Itä-Lontoon keskuksen, ja siinä oli kymmeniätuhansia ihmisiä liikkeellä. Mainitsen tämän siksi, että voisitte täysin arvostella sitä, mitä seuraavassa kuvailen. Niinkuin sanottu, kävelimme, ja heidän katkerasti kirotessaan tätä maata minä kiroilin heidän kanssaan, kiroilin niinkuin saattaa kiroilla amerikkalainen kulkuri, joka on ajautunut vieraalle ja peloittavalle

rannikolle. Ja koetin saada ja onnistuinkin saamaan heidät siihen uskoon, että olin merimies, joka oli hukannut rahansa mässäilyssä, menettänyt vaatteensa (mikä ei ole niinkään harvinaista merenkulkijain kesken maissa oltaessa) ja nyt oli tilapäisesti "poikki" uutta pestiä etsiessään. Tämä selitti tietämättömyyteni Englannin tavoista ja yömajoista sekä niitä koskevan uteliaisuuteni.

Ajuri oli lujilla yrittäessään pysyä askeltemme tasalla (hän selitti minulle, ettei ollut syönyt mitään sinä päivänä), mutta kuiva ja nälkäinen kirvesmies, harmaa ja risainen päällystakki surumielisesti tuulella lepattaen, harppoi pitkiä ja väsymättömiä askeleita, jotka toivat mieleeni aavikkojen suden. Kumpikin seivästi katseensa katukäytävään kulkiessaan ja puhuessaan, ja tavan takaa jompikumpi kumartui ja nappasi kadulta jotakin, koskaan askeltakaan pysäyttämättä. Arvelin heidän kokoilevan sikarin- tai savukkeenpätkiä enkä aluksi kiinnittänyt siihen sen enempää huomiota. Mutta sitten älysin.

Limaiselta, sylkyiseltä katukäytävältä he poimivat appelsiininkuoria ja rypäleiden jätteitä ja söivät niitä. Luumujen sydämiä he pirstoivat hampaillansa saadakseen niiden siemenen syödäkseen. He noukkivat herneen kokoisia leivän muruja, omenankotia, jotka olivat niin mustia ja likaisia, että niitä ei ollut omenankodiksi tuntea, ja näitä törkyjä kumpikin pisti suuhunsa, pureksi ja nieli; ja tämä kaikki tapahtui kello kuuden ja seitsemän välillä illalla elokuun 20 päivänä Herran vuonna 1902 suurimman, rikkaimman ja mahtavimman valtakunnan sydämessä, minkä maailma on milloinkaan nähnyt.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.